...ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 63 (13379)
1971 оной мартын 17, среда

Сэн 2 мүнгэн

ИЮНИИН 13—hУНГАЛТЫН ҮДЭР

hУНГУУЛИИН ОКРУГУУД БИИ БОЛГОГДОБО

РСФСР-эй Конституциин 25-дахи статьягай, «РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ дүримэй» 25 ба 26-дахи статьянуудай үндэhөөр РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Россин Федерациин Верховно Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин 894 округ өөрынгөө Указаар бии болгобо.

...

РСФСР-эй Конституциин 25-дахи статьягай, «РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ дүримэй» 25 ба 26-дахи статьянуудай үндэhөөр РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин иимэнүүд округуудые Буряадай АССР-тэ бии болгобо:

795. **hунгуулиин Улаан-Үдын округ** (центрынь—Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдком).

Улаан-Үдэ городой районууд: Железнодорожно ба Советскэ.

796. **hунгуулиин Октябрьска округ** (центрынь—Улаан-Үдэ город, Октябрьска райсоведэй гүйсэдком).

Улаан-Үдэ городой Октябрьска район; аймагууд: Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын.

797. **hунгуулиин Забайкальска округ** (центрынь—Хори тосхон).

Аймагууд: Баунтын, Яруунын, Загарайн, Хэжэнгын, Хориин.

798. **hунгуулиин Прибайкалиин округ** (центрынь—Кабанск тосхон).

Аймагууд: Баргажанай, Кабанскын, Хурамхаанай, Ахын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй.

799. **hунгуулиин Сэлэнгын округ** (центрынь—Гусиноозерск город).

Аймагууд: Зэдын, Захааминай, Хяагтын, Сэлэнгын.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын пристаниин эрхим электрогагнууршан Владимир Агафонов. Энэ нүхэр КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсожо, даабарита ажалдаа hайн үрэ дүн туйлана. Мүнөө заhабарилгын ажалда хүдэлхэ зуураа үдэр бүриингөө даабарие 130 процент дүүргэдэг юм.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРНО

Хори. *Хүдөө бэшэгшэ Б. Лайдапов иигэжэ мэдээсэбэ: Байгша оной үбэлжэлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ, 100 эхэ хонин бүриhөө 95-hаа доошо бэшэ хурьга абажа түлжүүлхээр аймаг дотороо үүсхэл гаргаhан Анаагай совхозой хонишод хараалhан зорилгоёо бэелүүлжэ байнхай. Эрхим ажалаараа ажахы дотороо суурхаhан түрүү хонишод Нима Дондоков, Норбо-Санжи Бадмаев, Чойжалсан Мархюев, Зоя Жамсаранова, Галина Доржиева, Самбу Сойжинов, Ойдоб Тагаров, Франк Шевчук гэгшэд хонин бүриhөө хурьга түлжүүлээ. Тиихэдэ үнинэй хонишон Цыден-Доржо Чимитов харууhалхаар даажа абаhан 480 эхэ хонинhоо 528 хурьга абаба гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриhөө 110 хурьга түлжүүлжэ, социалис мүрысөөндэ шалгарба.*

1971 ОНОЙ ЯНВАРЬ-ФЕВРАЛИИН ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЫЕ РСФСР-эй ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ДҮҮРГЭhЭНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

РСФСР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэжэ, Россин Федерациин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд продукци наймаанда дамжуулха, шухала түхэлэй олонхи эд зүйл гаргаха талаар 1971 оной хоёр hарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэбэ.

Нёдондо жэлэй түрүүшын хоёр hарынхида орбол 1970 оной январь-февраль hара соо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 8,3 процентээр ехэ болобо. Үйлэдбэридэхи сүүдхын дунда зэргын хэмжээн 9,7 процентээр үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ дээшэ гараба. (1971 оной январьда нёдондоной январьhаа ажалай нэгэ үдэр дутуу байба).

Ажалай бүтээсэ энэ үе соо 7,5 процентээр ехэ болобо.

Продукци наймаанда дамжуулгын, үйлэдбэриин хүгжэлтын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын түсэб союзно-республиканска болон республиканска министерствэнүүд иимээр дүүргэбэ:

	Продукци наймаанда дамжуулха түсэбөө дүүргэлтын процент	1970 оной январь-февральтай сасуулхада, 1971 оной январь-февральда процентээр	
		Үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар	Ажалай бүтээсын талаар
РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство	102	111	110
РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерство	100,7	105	106
РСФСР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	102	106	106
РСФСР-эй Мяханай ба hүнэй промышленностиин министерство	104	115	112
РСФСР-эй Загаhанай ажахын министерство	105	109	109
РСФСР-эй Бэлэдхэлэй министерство	107	107	108
РСФСР-эй Нютагай промышленностиин министерство	100,8	110	108
РСФСР-эй Түлишын промышленностиин министерство	103	109	109
РСФСР-эй Ой модоной ажахын министерство	100,1	115	114

Хальмагай ба Яхадай автономито республиканууднаа бэшэ автономито республиканууд, хизаар ба областьнууд бултадаа продукци наймаанда дамжуулха январь-февралиин түсэбые дүүргээ.

Нефть, газ абаха, шэрэм булад, прокат, тракторай болон хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнууд, хабсаргагдаха түмэр бетон зүйлнүүд, хюрөөдэмэл модо, картон, гадар трикотаж, гэрэй час, элhэн саахар, консервэ болон бусад түхэлэй продукци үйлэдбэрилхэ январь-февраль hарынгаа түсэбые РСФСР-эй промышленность үлүүлэн дүүргэбэ. Бүд нэхэлгын станок, ашаанай вагон, хартаабха хуряалгын комбайн, хлопчатобумажна бүд, арhан гутал, загаhанай продукци үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Булад сорго, минеральна үтэгжүүлгэ, синтетическэ дабирхай, пластмасса, приборнууд, автоматизациин ба тоололгын техникын хэрэгсэлнүүд, автомобиль, цемент, радиоприёмнигууд ба радиолонууд, холодильнигууд, мебель, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин бусадшье хэдэн янзын зүйлнүүд, ондоошье эд хэрэгсэлнүүд урдынхиhаа ехээр гаргагдаба.

КПСС-эй XXIV съездын директивэнүүдэй проект зүбшэнэбди

...РЫ ШИИДХЭГДЭХЭЭР БОЛОhОН ХЭРЭГҮҮД

...ПАВЛОВ, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь

...арадай ажахые 1971 ...онуудта хүгжөөхэ түсэб ...С-эй XXIV съездын ...нүүдэй проект дотор ... зорилгонуудтай та..., тэрэниие зүбшэн хэл... эдэбхитэйгээр үргэл...йна.

... хэлсэлгын үедэ анха...ар али олон hанамжа ...алнууд ороо. Тэдэнэр ...жо байна.

... аймагай гол hалбари ... ажал болоно. Тиимэhээ ... бэлэдхэлгэ, бэлшээ...уулга шиидхэхы шэн... болоно. Сабшалангаар ...ше hаа, байгаалиин ...аа дулдыдажа, үбhэ ... хуряажа абанабди. ...газар ехэ. Гэбэшье уhа...лхэ барилгын хангал...hээ болож газар...гөөр уhалагданагүй. ...эм наукын, техникын ... байhан үедэ урданайн...ар сабшалан элдүү... гэшэмнай гээгдэнгил ... байна.

... бургааhа тэрэлжэ...ог болдируулhаа сэбэр... уhалууриин инженернэ ... үргэнөөр барихын, наг ... минеральна үтэгжүүлгэ ...радаг болохын тула ме...на техникэ хэрэгтэй. ...э техникэ манда үгыл ... гэшэ. «Бурводстрой» ...най аймагта нүүдэл онь...гдамал колонно бай... Тэрэшье өмхи даабаряа ... шадаха зэмсэггүй.

...нь отолжо абаhан ой соо ...эн адуулха арга манда ...э зуура республикын Ой ... ажахын министерство ... үсөөн болоhон газарта мо...ахамнай гээд мал ...ээхые хорино. Үнэн... малай бэлшэhэн газарта ... тарилга хээшэhээнь үлүү...ар модон, илангаяа нар...аха захалдаг юм.

... хоёр асуудалые зүб руунь ...нь КПСС-эй обкомдо, ...кын Министрнүүдэй Со... хандаха байнабди.

...ай 10—15 жэлэй турша... аймагай ажахынууд бу...э үүлтэр hайтай нэгэшье ...араагүй байха юм. Энэ та... республикын Хүдөө ажахын ...ерство, республикын плем...оторо бодото ямаршье туhаламжа аймагаймнай совхозуудта үзүүлнэгүй. **Томо үүлтэрэй мал худалдан абаха арга боломжо бии.** Теэд тэрэ хэрэгые дээрэ заагдаhан дээдэ зургаанууд мүртэйгөөр шиидхэдэггүй байhаниинь гэмшэлтэй. Малай үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриин хүсэд гуримшуулагдаагүйhөө болож, малай ашаг шэмэ үгэсэнь ёhoop өөдэлнэгүй бшуу. Энэ hанамжыемнай дээдэ зургаанууд миин орхихогүй ёhотой.

Аймагай үйлэдбэрилдэг промышленна продукциин 85 процентыень леспромхозууд бүтээнэ. Гэбэшье леспромхозууднай хангалтагүйгөөр хүдэлнэ, түсэбөө дүүргэнэгүй. Нёдондо 98 мянган кубометр модо түсэбөөр хараалагдаhанhаа дутуу бэлэдхэгдээ. Мүнөө уhаар модо урадхуулхаяа болиhон дээрэhээ модо шэрэлгэ бүришье гээгдэлдэ орохо ушартай болоод байна. Модо шэрэхэ түсэбөө дүүргэхын тула үшөө 40 автомашина хэрэгтэй болоно. Тиихэдэ **түмэр харгы дээрэ модо буулгажа, саашань ябуулга хүсэд мүртөө ороодүй байhаар.** Хэжэнгын аймаг уруу табигдаhан түмэр харгые Зүүн Хуурай хүрэтэр hунааха хүдэлмэри түргэдхэхөөр болоо. Гэн гэтэр энэ асуудалнуудые «Забайкаллес» комбинат угаа нобшоруулна гэжэ сэхэ хэлэхэ байнабди.

Леспромхозуудай хүдэлмэриин үшөө нэгэ дутагдал юуб гэхэдэ, тэндэ хүдэлмэришэд үни удаан тогтожо үгэнэгүй. Байра байдалай муу дээрэhээ, ажаhуудал тушаа анхаралай мууса табигдадаг шалтагаанhаа боложо, ганса 1970 ондо аяар 350 гаран хүн ондоо тээшээ ябашаhан байха юм.

Манай аймагай түб **Хори хадаа Улаан-Үдэ Шэтэ хоёрые, хойто болон Хэжэнгын аймагуудые холбоhон гол харгы дээрэ түбхинэhэн тосхон** гэжэ мэдээжэ. Энэ тосхониие болбосон түхэлтэй, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангалгын эмхи зургаануудаар гүйсэд түб болгохын түлөө Республикын министерствэнүүд энэ талаар бодото туhаламжа үзүүлээгүйдэнь, онсо анхараагүйдэнь аргагүй болоо. Теэд Хоридо нэгэ мүртэй гостиница, бани, ажаhуудалай хэрэгсэл хангаха байшан гэхэ мэтын шухала зүйлнүүдгүй байха гээшэмнай ехэл аягүйл даа.

ЗҮБШЭБЭ

...ан Тээгдын гүүртын hаа... уяан булангаа сугларжа, ...71—1975 онуудта СССР-эй ... ажахые хүгжөөхэ табан ... түсэб тушаа КПСС-эй ...V съездын Директивэнүүдэй ... зүбшэн хэлсэбэ. Эндэ от...ние эрхилэгшэ Н. У. Урба...ын хараатай проектын гол ... хөөрэжэ үгэхэhөө гадна, үн... табан жэлэй туршада бо... хубилалтанууд тушаа тог... hонирхолтойгоор хэлээ.

Тус отделени январь, февраль hарада hү hааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн юм. Тиибэшье мүнөө эндэхи hаалишад хүршэ Үдын совхозой hаалишадай уряае нэгэн дуугаар дэмжэн, hү hааха, худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, болохоёо байгаа КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахань.

Ж. БАДМАЕВ.

МУХАР-ШЭБЭР. (Манай корр). КПСС-эй XXIV съездые ажалай эрхим амжалтаар угтаха гэhэн мүрысөөндэ оролсоhон «Знамя Ленина» колхоз гүрэндэ hү худалдаха кварталайнгаа түсэб hара урид дүүргэбэ. Съездын эхилтэр үшөө 800 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда оруулха гэжэ шиидэ. Мүнөө тэрэнэйнь 200 центнер оронхой.

АЙМАГТАА ЭРХИМЛЭБЭ

Энэ амжалтада колхозой Доодо-Калиновкын hү hаалиин фермын коллективэй (даагшань коммунист М. Кошелев) хубита ехэ.

Мүн эндэхи «Забайкалец» колхоз гүрэндэ hү худалдаха кварталай түсэбые 700 центнерээр үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой.

«Заганский», «Путь Ленина» колхозууд гүрэндэ мяха худалдаха кварталай түсэб болзорhоо урид дүүргэнхэй.

ЭРШЭТЭЙ, БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙ

Манай леспромхозой ажалша бэрхэ коллектив түүхэтэ ленинскэ ойе hайндэрлэhэн жэлые ажалай амжалтатайгаар түгэсхөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр бүхы түсэб, уялгануудаа үлүүлэн дүүргэжэ, 7400 кубометр модо бэлэдхэн, гүрэндөө түсэбhөө гадуур 101 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулhан юм. Теэд мүнөөшье жэлдэ модо бэлэдхэгшэд яhала эршэтэй ажаллажа байнхай. Үнгэрэгшэ хоёр hарын туршада тэдэнэр 32 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, тэрэнээ 8 мянга гаран кубометрээр үлүүлhэн байна.

Энэ амжалтата хэрэгтэ Р. Б. Ярославцевай хүтэлбэрилдэг Хара-Хүтэлэй модо бэлэдхэлгын участогай коллективэй хубита илангаяа ехэ юм. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ модо отолхо, шэрэхэ түсэбөө 106,6 процент дүүргэhэн. Мүнөөшье тус участогай ажалшад шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй богоhые шэн зоригтойгоор алхан орожо, түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө бүхы хүсэеэ эршэдхэжэ, оролдолго шадабаряа элсүүлэн ажаллажа байнхай. Тэдэнэр үнгэрhэн хоёр hара соо модо бэлэдхэхэ түсэбөө 106—110 процент дүүргэжэ, түсэбөөр хараалагдагшаhаа хоёр мянган кубометр модо үлүү бэлэдхэжэ, доодо складта шэрэжэ оруулаад байна. Партиингаа XXIV съездын хүндэлэлдэ зорюулан, Хара-Хүтэлэй модо бэлэдхэгшэд энэ жэлэйнгээ нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 1000 кубометр модо үгэхэбди гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаад, энэ зорилгоёо бэелүүлхээр эрид шууд ажаллажа байна.

Габшатай бэрхэ ажалаараа суурхаhан хүдэлмэришэд болон коллективүүдшье эндэ олон. Жэшээнь, үргэтэй погрузчигай оператор И. И. Кушнарев, модо шэрэдэг автомашинын шофёрнууд Серявин, Балахонцев гэгшэд оролдосотой, шадамар ажалаараа олон нүхэдэйнгөө магтаалда хүртэhөөр үнинэй юм. Мүн Е. Пушкарев, И. Зубакин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг юм.

Тус коллективэй иимэ ехэ амжалтада участогай партийна эхин организациин, профсоюзай цеховой комитедэй оруулhан хубита ехэ. Тэдэнэр өөрынгөө участогай хүдэлмэришэдэй дунда партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэн, социалис мүрысөө эмхидхэжэ, ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулна. Хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн согсолхо, хүдэлмэриин гурим наринаар сахижа hургаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тус участогай цехкомой түрүүлэгшэ И. Н. Кушнаренко, леспромхозой рабочкомой гэшүүн М. И. Яневич гэгшэд илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэдэнэр өөр өөрынгөө урдахи ниитынгээ даабарие hайнаар дүүргэхые оролдоно, участок дээгүүр ходо ябажа, ажалшадтай хөөрэлдэжэ, ажал хэрэгтэйнь танилсажа байдаг болонхой. Тиихэдээ тэдэнэр хүдэлмэришэд, бригаданууд хоорондын социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолдог, дайшалхы хуудаhа, ханын газетэ гаргадаг, мүрысөөнэй ябаса харуулhан самбар шэнэлдэг байна.

Манай леспромхоздо гансашье Хара-Хүтэлэй модо бэлэдхэгшэд hайнаар ажалладаг бэшэ юм. 1971—1975 онуудта арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тухай КПСС-эй ЦК-гай Директивэнүүдэй проекттэй танилсаад байхадаа, түрэл партиингаа нээгдэхэеэ байhан съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй улам улам эршэдэжэ байhан энэ үедэ түсэбтэ даабари, социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байhан экипажнууд, бригаданууд, цехүүд болон бэшэшье ехэ, бага коллективүүд үдэр ерэхэ бүри олошоржо байнхай. Жэшээнь, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Кудряшовой толгойлдог бригадые абаад үзэе. Энэ бригада үнгэрэгшэ табан жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ, жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур 31 мянган кубометр модо бэлэдхэhэн байна. Мүнөө тус бригадынхид КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгаяа 140—150 процент дүүргэжэ, мүрысөө толгойлон ябана. Витусик, Маслов, Коллегов гэгшэдhээ бүридэдэг коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн тепловозой экипаж түсэбтэ даабаряа 154 процент дүүргэжэ, мүн лэ социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсадаг. Ехэ-Горхоной участогай челюстной погрузчигай оператор Петр Нагуманов үшөө февралиин 20-до энэ жэлэйнгээ нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргээ гэхэ гү, али хамтадаа 14360 кубометр модо ашаалhан байна.

Иимэл ажалша бэрхэ хүдэлмэришэдэй бригада болон участогуудай коллективүүдэй эршэтэйгээр ажаллаhанай ашаар леспромхознай түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездые нэрэтэй солотойгоор угтажа байнхай.

Д. ЖАЛСАРАЕВ,
Хандагатайн леспромхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ.

Загарайн аймаг.

Үгэдөө хүрэхэнь лабтай

Галуута-Нуурай шахтоуправлениин нүүрhэшэд «хара алта» бүри ехээр малтаха гэhэн зорилго урдаа табинхай. Эдэнэр ажал хүдэлмэреэ оньhожоруулха хэрэгтэ ехэхэн анхарал табина. Тиигэжэ 7-хи, 5-хи шахтанууд соо нүүрhэ малтаха хүсэ ехэтэй «КМ-87» «д» түхэлэй шэнэ комбайнууд тодхогдоhон юм. Шэнэ комбайнуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаhанай ашаар нүүрhэ малтадаг түрүү бригаданууд сүүдхэ соо 1500—1700 тонно нүүрhэ малтажа, даабаряа 70—80 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

Харин 7/8 шахтын 39-дэхи лава соо хүдэлдэг В. Можаровай бригадынхид сүүдхэ бүри 1700—2000 тонно хүрэтэр нүүрhэ малтажа, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулhаар. Түрүүшүүлэй хойно орохогүйн тула бэшэшье нүүрhэшэд оролдожо хүдэлнэ. Манай Галуута нуурай шахтоуправлениин булта хүдэлмэришэд байгша оной эхинhээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Тиигэжэ хоёр hарынгаа даабариhаа гадуур 4,500 тонно нүүрhэ малтажа, республикынгаа промышленностиин хэрэглэмжэдэ эльгээгээ. Шэнэ оньhон, техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, шэнэ онол арга хэрэглэhэнэй ашаар ажалайнгаа бүтээсые нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө 16 процентээр дээшэлүүлээ.

Туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхахын тула манай нүүрhэшэд дундаа мүрысэнэ. Бидэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталай даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 3000 тонно нүүрhэ малтаха, ажалайнгаа бүтээсые 2 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн уялга абаа hэмди. Тэрэнээ хоёр hарын туршада бэелүүлээбди. Партиин ээлжээтэ XXIV съездын болотор бүри ехэ нүүрhэ малтаха гэhэн шэнэ зорилго, 7/8 шахтын, нэмэл аргаар нүүрhэ малтадаг Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд урдаа табяа. Эдэнэр хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ.

Д. ЧИРКОВ,
Галуута нуурай шахтоуправлениин түсэблэлгын таhагые даагша.

ШЭНГЭН ТҮЛИШЭ АРЬБАЛАГДАНА

Съездын нээгдэхэ үдэрые ажалай амжалтатайгаар угтаха гэhэн зорилго манай республикын хүдэлмэришэн анги, хүдөө ажалшад урдаа табяад, жэлэй эхинhээ эдэбхи ехэтэйгээр ажаллажа байна. Манай Улаан-Үдын нефтебазын хүдэлмэришэд мүн лэ тиимэ зорилго табиhан. Жэшээлхэдэ котельнэ цехэй коллектив байгша оной нэгэдэхи квартал соо 50 тонно шэнгэн түлишэ арьбалжа, тэрэнээ съездын нээгдэхэ үдэр хэрэглэн ажаллаха, шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, ажалайнгаа бүтээсые горитойхоноор дээшэлүүлхэ гэhэн социалис уялга абаа бэлэй.

Эдэнэр уhа халаадаг пеэшэнгүүдые нүүрhээр бэшэ, харин шэнгэн түлишөөр дулаасуулдаг юм. Тиимэhээ шадаал hаа, багаар шэнгэн түлишэ гаргашалха гэжэ эрмэлзэдэг hэн. Пеэшэн уруу шэнгэн түлишэ хаядаг hүбые уйтан болгохо гэhэн дурадхал оруулагдаа. Тиигэжэ hара бүридэ 20 тонно түлишэ арьбалагдадаг болобо. Байгша оной түрүүшын хоёр hара соо 45 тонно түлишэ арьбалагдаа. Эдэнэр март hара соо үшөө 25 тонно шэнгэн түлишэ арьбалхаар шиидэнхэй. Улаан-Үдын нефтебазын котельнэ цехэй коллектив багаханшье hаань, ажалдаа амжалта туйлана.

М. СУТУРИН.

СИБИРИИН ГАЛНУУД

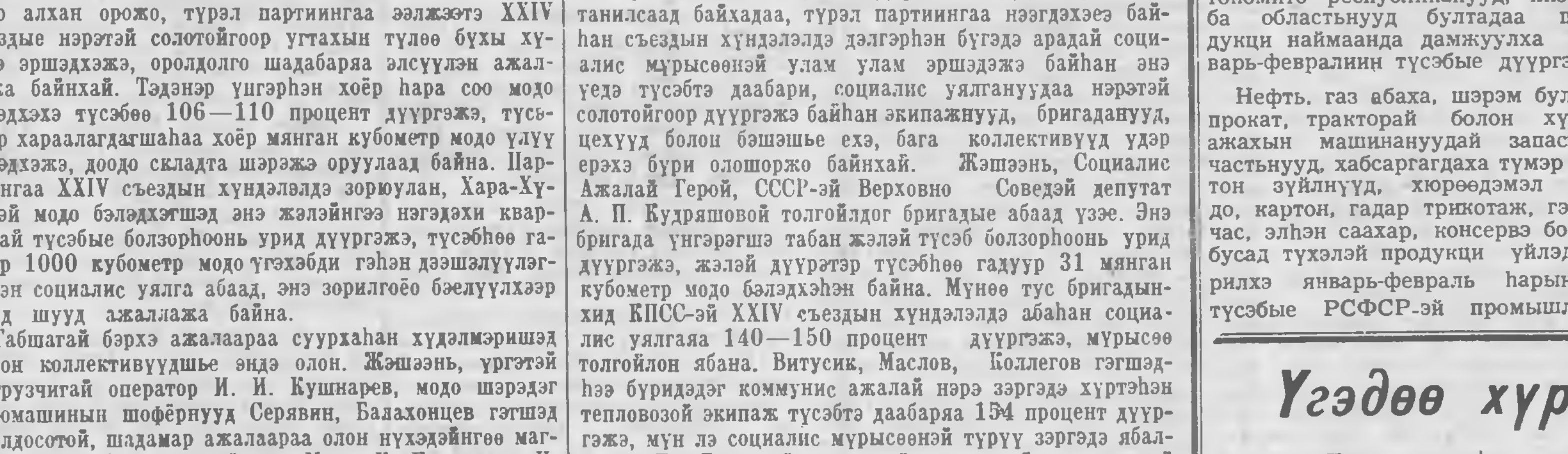

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баруун Сибириин металлургическа комбинадай галнууд харагдана. Олон цехүүдэй, hубанудай, кранудай дундаhаа гурбадахи доменно пеэшэн бусадhаа илгаран тобойно.

ТАСС-ай фотохронико.

XXIII Съездһээ съезд XXIV хүрэтэр

АМЖАЛТАДАА ТҮШЭГЛЭН, АЛХАМАА ХУРДАДХА

ЗАРИМ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ БОДОМЖОЛХОДО

Партиин XXIV съездын Директивэнүүдэй проекттэй танилсажа, зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, үнгэрһэн табан жэлэй дүнгүүд, шэнэ табан жэлэй туршада бэелүүлхэ хараа түсэбүүд тухайгаа бодомжолжо үзэлтэй. Наймадахи табан жэлэй туршада манай колхоз зарим һалбаряараа, жэшээнь, газар тарьяалангаар, яһала һайн үрэ дүн туйлаа. Энээнэй ашаар ороо̄һо тарьяанай, үбһэ ногооной баян ургаса абтаа. Иигэжэ гүрэндэ тарьяа, хартаабха худалдаха түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдээ, арба мянга шахуу центнер тарьяан түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдагдаа. Һү, ноо̄һо гүрэндэ худалдаха түсэб мүн лэ холо үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Арба мянган центнер һүн, 490 центнер ноо̄һон түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаагданхай. Мал ажалһаа абтадаг гол шухала продукци—мяха гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэжэ шадагдаагүй. Энээндэ элдэбын шалтагаанууд бии даа. Теэд тэдэниие эндэ дурдаадшье яалайб.

САА̄ШАНХИ АЛХАМАЙ ҮНДЭҺЭН

Манай колхоз тарьяан ажал ехэтэй, мяха, һүнэй мал ажал эрхилдэг томо ажахы юм. Үшөө 1967 ондо манһаа «Заря» гэжэ колхоз таһаржа гаранхай. Тиигээшье һаа, томоһог ажахытайбди гэжэ тоолодогбди. Зургаа мянга шахуу гектарта оро̄һото ургамал таригдана. 4546 гектарта шэнииcэ таринабди. 1967 онтой сасуулха болоо һаа, тарьяанай ургаса яһала ехээр дээшэлүүлэгдээ. Гектар бүриһөө 14 центнер тарьяа хуряадаг һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 17,4 центнер (шэнииcэ 18 центнер) ургаса абтаһан байна. Мүн үбһэ ногоонойшье ургаса нёдондо һайн байгаа. Дундa зэргээр гектар бүриһөө 19,3 центнер үбһэн абтаа.

Хүдэри тээхи колхозуудай газарай хүрьһэн һайн, элдин баян ногоотой нютаг, байгаалиин һайгаар байдаг шэнгеэр аймагай бусад нютагайхид хэлсэхээ һанадаг юм. Тиин энээндэнь ехээр арсахаяашье һанагданагүй. Байгаалиин хэшээдэг баялигые яажа шамарлалтайб. Зүгөөр, эндэ нэгэ жэшээ дурдалтан хаш. Ган гасуур болоһон 1969 оной зун Хүдэриин гол таһалдажа, манай колхоз газараа уһалха аргагүй үлөө. Таби гаран жэл соо иимэ ган үзэгдөөгүй юм гэжэ үбгэд хэлээ һэн. Хүдэри гол гэшэмнай хэдышье һубаг, ханаабаар уһыень татажа абахада, таһалдаад орхихоор бэшэ уһатай гол юумэл даа. Теэд яахабши, уһалагдадаг газарнай хоо̄һон һалаа бэлэйл.

Үнгэрэгшэ зундаа манай колхозшигууд Хүдэриингөө голой уһые аршаан шэнгеэр хэрэглээ бшуу. Гарта һабартаараа гаража, газараа уһалаа бэлэй.

Богонёор хэлэхэдэ, оролдолго гаргаагүй һаа, тарьяанайшье, үбһэ ногоонойшье баян ургаса абтахагүй даа. Энээндэ хэдэн жэшээ дурдая. «Республикын габьяата луговодой» солото нэрэ зэргэтэн Афанасий Васильевич Колодин (215 гектар сабшалантай), Намит Бимбаевич Запов (201 гектар сабшалантай) гэгшэд сабшалангаа уһалһанай, һайжаруулһанай ашаар лэ баян ургаса абадаг болоһоор үнинэй. Гектар бүриһөөнь 27—28 центнер үбһэ хуряагаа. Тиихэдэ зарим участогһаа үшөөшье ехэ—37—38 центнер үбһэ эдэнэр абаһан байна. Иимэ жэшээнүүдые дурдахаяа һанаа һаа, олон байха.

Тарьяан ажал хадаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һууринь байһаниинь элитэ. Ушар тиимэһээ бидэнэр газар тарьялангаа тогтууритай баян ургаса абаха хэмжээнүүдые хараалнабди. Үрэһэн гээшын тон ехэ удха шанартай байһаниинь бүгэдэндэ али ааб даа. Эрхим шанартай, манай газарта нютагжаһан сортовой үрэһөөр тарилга хэдэг болонхойбди. Манай полинуудта «Онохойская-4» гэжэ сортын шэнииcэ таригдана. **Гадна һүүлэй гурбан жэл соо «Саратовская-36» гэжэ сорт туршагдажа эхилээ. Тиин энэ сорт манай буряадай шэнииcэһээ багашье доротохогүй байһанаа харуулаа.** Юуб гэхэдэ, **хоолосынь һайн, тарьяаниинь унаад орхидоггүй.** «Онохойская-4» гэжэ сортын шэнииcэ айрахадаа хэбэрэг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ **«Саратовская-36» гэжэ сортые тарижа, үргэнөөр туршалга хэгдэхэ юм. 3000 центнер иимэ үрэһэн хаагданхай.**

Газарай хүрьһэ элдүүрилгын һайжаруулагдажа байһан, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг болоһон тухайда, саашадаашье улам ехээр хэрэглэхэ тухайда бидэнэр тогтохогүйбди. Эрдэм ухаанай үндэһөөр газар тарьялан эрхилхын тулада хэшээл оролдолго гаргагдана, саашадаашье гаргагдаха. Ондоогоор хэлэхэдэ, тэнгэриин хайра хүлеэгээд һуугдахагүй, газар тарьялан найдамтай үндэһэ һуурида табигдажа эхилэгдэнхэй.

БЭЛЭДХЭЛ ХЭГДЭЭ

9-дэхи табан жэлэй түсэбүүд тушаа Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдаһанай ёһоор, хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ болоно. Иимэ алхасаар урагшаа дабшаха үндэһэ һуури, материальна бааза байгуулагдаа, бэлэдхэл хэгдээ гэхэ байнабди.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада манай колхоздо үйлэдбэриингшье, соёл гэгээрэлэйшье ехэ барилга хэгдээ. Хонидой 13 типовой байра, 400 үнеэдэй багтаха 2 байра, мүн эды шэнээн тугалай байха 2 байра, 100 эхэ гахайн багтаамжатай байра баригданхай. Гадна 500 тонныи хэмжүүртэй тарьяанай 3 склад, минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха склад, хартаабхын хранилищи баригдажа, ашаглалгада үгтэнхэй. Автомобилиин гараж болон бусад барилга бодонхой. Саашадаашье олон барилга хэгдэхээр хараалагдана.

Мяха абаха хүдэлмэри промышленна аргаар эрхилхээр түсэблэнэбди. Мянган гахай байлгажа шахахаар хүсэд оньһожоруулагдаһан гахайн байра, мүн үхэр шахаха байра баригдаха болонги. Ерэхэ табан жэлэй туршада бүтээхэ ажалаа бултыень эндэ тоолохын аргагүй. Богонёор хэлэхэдэ, иимэ материальна бааза байгуулхатаяа хамта, техническэ талаараа улам зэбсэгжүүлэгдэхэ юм. Партиин ЦК-гай июлиин, декабриин (1970 оной) Пленумүүд энээн тухайда онсолон заагаа һэн, Директивэнүүдэй проект соошье хэлэгдээтэй. Манай колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ машина, техникэ олоор абана, саашадаашье бүри олоор абаха юм аабза. Иигэжэ ойрын жэлнүүдтэ һаалиингаа хоёр фермэнүүдэй хүндэ хүдэлмэри сүм оньһожоруулха ёһотойбди. Энээниие, мүн бэшэшье хэмжээнүүдые бэелүүлхэдээ, һү, мяха абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадахамнай лабтай. Тиин эдэ бүгэдэ зорилгонуудыемнай шиидхэхэ хүсэн хүнүүд лэ юм ааб даа.

ЗОНТОЙ ХҮДЭЛХЭ ОНШО, ШАДАБАРИ

Хүн зонтой хүдэлжэ шадаха, зүрхэ сэдьхэлдэнь зохимоор түлхюур олохо гээшэ айхабтар шухала даа. Барагханаар лэ үгэеэ ойлголсохо газарта юумэ архайлгадаг, шууяа татахагүй газарта үлүүсэ шууядаг хүтэлбэрилэгшэд бии. Иимэ «ноён» хүнүүдэйнгээ дура гутааха, ажалыньшье урагшаа ябахагүй. Ноёрхохо, захирхада, хүн дурагүйлхэдэг гээшэ ааб даа. Манайшье байдалда иимэ ушар дайралдадаг. Энээниие юундэ дурданабши гэхэдэ, хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ—колхозой отделенинүүдтэ, фермэнүүдтэ, бригадануудта зонтой хүдэлхэ оншотой, шадабаритай, үнэхөөрөө ударидахы бэлигтэй хүнүүдые табиха гэжэ оролдодог байнабди. Энээндэ жэшээ болгон, иимэ баримтануудые дурдая.

Мэргэжэлэйнгээ талаар эрхим механизатор Г. П. Воробьев тракторна бригадын бригадираар хүдэлхэдөө бирахагүй байшоо. Хүнүүдтэеэ үгэеэ ойлголсожо шададаггүй байба. Бригадирһаа гараад, хүдэлхэдөө, нёдондо жэлдэ даабаряа 200 процент дүүргэжэ ябаал даа. Энэ хүнэй орондо залуу механизатор Жаргал Хуриганoвые бригадираар табиһамнай ехэ һайн байгаа. Областной партийна конференци дээрэ Жаргал Ринчинович партиин XXIV съездэ делегадаар һунгагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ургаса хуряалга дээрэ аймагай чемпион болоһон Бадма Хандуевич Раднаевые энэ зураг дээрэ харанат.

Дүрбэдэхи тракторна бригадамнай колхоз соогоо эрхим коллективүүдэй тоодо оронхой. Эндэ олонхинь залуушуул хүдэлдэг юм Коммунист Жаргал Ринчинович дунда эрдэмтэй, комбайнераар хүдэлжэ байһан. Дүрбэн жэл тухай бригадираар ажаллана. Тарилга, хуряалгын үедэ бригададань 30-аад хүн болодог юм. Зоноо суглуулаад, идхамжа элидхэл хэжэ гү, али захяа заабари үгэжэ байхань харагдахагүй юм. Теэд бригадынь зон эмхитэй, ажалынь бүтэсэтэй. Бригадир хүн бүхэнтэеэ үгэеэ ойлголсодог юм. Зан абари һайнтай хадань, залуушуул Хуриганoвай бригадада ошохо дуратай байдаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бригадынхид тарилгынгаа бүхы газарай гектар бүриһөө 19,2 центнер тарьяа хуряагаа. Андриян Герасимович Колодин гахайн фермэ даагшаар хоёр жэл хүдэлжэ байна. Эндэнь арбан хүн хүдэлдэг. Олонхинь эхэнэрнүүд. Эбтэй эетэй коллектив байгуулаа. Тиигэжэ гээгдэнги байһан фермые өөдэнь татажа, олзо доход оруулдаг болонхой.

Иимэ шэнжэ шанартай хүнүүд бригадираар, фермэнүүдые даагшаар, мүн бусадшье тушаалда табигданхай, саашадаа эдэнэрэй эрдэм, хүтэлбэрилхы шадабаринь дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Нёдондо семинар үнгэргэгдөө һэн.

Колхозой главна мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ гэжэ оролдогдоно. Эдэнэрнай хүнүүдтэй үгэеэ ойлголсоходоо бэрхэ, оншотой уладууд юм. Главна зоотехник В. М. Цыдендамбаев ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ, малшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо, тэдэниие һургахаһаа гадна, коммунистнуудые үйлэдбэриин гол һалбаринуудта хубаарилан табиха хэрэгтэ манай партийна организаци ехэ һаналаа табидаг юм. Бүхы коммунистнуудай 70 процентнь мал, тарьяан ажалда хүдэлдэг. Партийна гурбан эхин организаци, ехэ ехэ фермэнүүдтэ партийна бүлэгүүд бии юм.

Кадрнуудтай зохихо хүдэлмэри ябуулһанай ашаар, эдээгээр дамжуулан, колхозшигуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаһанай ашаар хүн зоной эрдэм дээшэлнэ, үндэр мэдэрэлтэй болоно гэжэ тэмдэглэмээр. Жэшээнь, механизаторнуудай олонхинь 6—7—8 классай эрдэмтэйнүүд болонхой.

Далаад оной колхозшигууд гээшэмнай оюун бодолой, ушар ёһо мэдэхэ талаараа ондоо боложо байһаниинь ойлгосотой. Ниитынгээ ажал хэрэгэй түлөө һанаа үнөөгөө зободог, техническэ болон юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхын тула оролдодог юм. Зоной үндэр мэдэрэлтэй боложо байһые түрүү хүнүүдэй ажал хэрэг бодотоор гэршэлнэ.

Энээнтэй хамта, залуушуулые колхоздоо үлөөхын тулада ехэ оролдолго гаргагдана. Нэгэ талаһаа, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдана. Нютагтаа 8—10 классуудые дүүргээд, колхоздоо үлэдэг залуушуул олон. Үлзытын найман жэлэй һургуули дүүргэгшэдһээ олон залуушуул Энхэ-Талын һаалиин фермэдэ, бэшэшье ажалда хүдэлнэ. Нүгөө талаһаа, нютагаа болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа, ерэхэ табан жэлэй нюурта бүришье үргэнөөр ябуулагдаха. Гурбадахяар, хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха тухай дээрэ хэлэгдээ һэн. Соёлой хүдэлмэри тухайда бусад нүхэдэй тогтохо хадань, тэдэниие дабтаад яалайб.

ПАРТИИН СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Шэнэ табан жэлдэ, нэн түрүүн партиин XXIV съездые угтуулан, социалис шэнэ уялгануудые абанхай, манай колхозшигууд хүдэлжэ байна. Гүрэндэ һү, мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ гэхэ гү, али энэ үе соо 1900 центнер һү, 750 центнер мяха гүрэндэ худалдаха ёһотойбди Үбэлэй табан һара соо (ноябрь — март соо) үнеэн бүриһөө 800 литр һү һааха хүсэлэнтэйнүүд манай һаалишад хүдэлжэ байна.

Эдэ уялганууд ямараар бэелүүлэгдэнэб?

Гүрэндэ эдеэ хоолой зүйл худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб һүөөр, үндэгөөр февраль соо дүүргээбди. Съездын нээгдэхэ үдэр болотор мянган центнер һүн түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдагдаха. Мартын 20-до мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө сүм дүүргэхэбди.

Колхозшигууд урма зоригтойнууд, абаһан уялгаяа сүм дүүргэжэ, партиин съездые угтаха хүсэлэнтэй хүдэлжэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ, 1971—1975 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проекттэй танилсажа, манай колхозшигууд энэ документые һайшаана, һанамжа дурадхалнуудаа оруулна. Ерэхэ табан жэлэй туршада манай ажахын бүтээхэ юумэн ехэ. Тэдэнээ бэелүүлжэ эхилээбди.

И. ОСЕЕВ,
Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.

Б. ЦЫРЕНЖАПОВ,
парткомой секретарь.

СОЁЛШОДОЙ АЖАЛ ХЭРЭГ

Театрһаа дутуугүй соёлой байшантай болонхойбди. Ехэ зал, фойе болон бусад таһалганууд хуу бии. Иимэ газарта хүдэлмэри хэхэгүй болоо һаа, одоол нүгэл болохо бэшэ гү. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада колхознай энэ байшан бодхоогоод, бүхы хэрэгсэлээр хангаа. Духовой оркестр абажа үгөө. Теэд мэргэжэлтэгүй дээрэһээ, оркестрнай миин байна.

Манай нютагта хүдөөгэй интеллигенци ехэ олон. Эдэнэй туһаламжатайгаар соёлой хүдэлмэри эрхим һайнаар ябуулжа боломоор. Соёлойнгоо байшангай хүдэлмэри ямараар эмхидхэнэбибди?

Соёлой эмхи зургаануудай зорилго хоёр янзын гээшэ ааб даа. Нэгэдэхеэр, хүн зоной дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха, хоёрдохёор, ажалша олониитын культурна эрилтэ хангаха. Колхозшигуудай культурна эрилтэ ямараар хангнабибди гэжэ би тогтохо хүсэлэнтэйб.

Манай нютагта бии байһан соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудтай ниитын о р г а н и з а ц и н у у дтай, хамта зүбшөөд, колхозшигуудые политическэ, культурна, ажаһуудалай, худалдаа наймаанай талаар хангаха хамтын түсэб табигдадаг юм гэжэ нэн түрүүн хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Культурна ямаршье хэмжээ ябуулга үнгэргэхэ болоо һаа, соёлойнгоо байшангай совет дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсээд, түсэб табидаг гуримтайбди. Тииһэн бэеэрээ, тэрээндээ һайса бэлдэдэг байнабди. Жэшээнь, яряанай журнал гү, тематическа үдэшэ гү, али поэзиин үдэшэ гү — хамаагүй, һайса бэлдээгүйдэ болохогүй. Асуудал, харюугайшье үдэшэ үнгэргэхэеэ һанаа хадаа, тусгаар хүнүүдтэ даалгаад, бэлдэдэг гуримтайбди. «Ерээдүйн сагые ямар байха гэжэ һананаш?» гэһэн ярилдаан үнгэргэгдөө һэн. Энээниие һургуулиин багшанар бэлдэлсээ, үнгэргэлсөө. Тиин олон залуушуулай хабаадалгатай һонирхолтой, һургаал абамаар, туһатай хөөрэлдөөн, үгэ буляалдаан болоол даа. Үдэшэ бүри шахуу иимэрхүү хэмжээ ябуулганууд ДК-дамнай үнгэргэгдэдэг юм.

Гэр бүлынхидэй лектори гэжэ байха. Тон олон янзын темээр хөөрэлдөөнүүд болодог. Удаань һургуулиин үхибүүдэй хүсөөр гү, али манай уран һайханай кружогойхидой хүсөөр концерт табигдадаг. Манай соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай кружогойхид концерт эндээ — һууриндаа табидаг, мүн хажуугаархи сэлеэнүүдээр ябажа, наада харуулан хайбди. Манай хүршэнэршье манайдаа ерэдэг юм.

Эгээ мүнөө үедэ бидэнэр хүдөө ажахын кинолектори эмхидхэнэбди. Колхозоймнай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хабаадана. Мүн мартын тэн багаар аймагта болохо уран һайханай харалганда бэлдэжэ байгдана.

Манай «Дружба» колхоздо хүдөөгэй интеллигенци олон, залуушуулшье олон. Тиин эдэнэр ажабайдалаа һонирхолтой, удхатай, охитой, зохисотой болгохын тулада хамтаараа оролдодог һайн заншалтай гэхэ байнам. Үнэндөө манай соёлой байшанда оройдоо гурбахан хүн хүдэлдэгбди. Теэд ходол хүүеэтэй дүүеэтэй, хүхюу наадатай байнхайлди даа. Энэ хэлээшэеэ нэгэ баримта жэшээгээр тодоруулха һанаатайб.

Ехэ-Хүдэри һууриһаа арбаад модоной Улаан-Ганга гэжэ газарта һаалиин фермэ байһан юм. Тэндэ һаалишад ... Ядахадаа колхозой ... ническа аргаар үнэ... хеэралгэ тэндэ то... Энээгээршье һаалиш... жо шадагдаагүй. Ех... ринаа ерээд лэ бай... колхозой правлени ... линн гүүртые Ехэ-Хүдэ... тэй нэгэдүүлхэ бата... Зоной культурна ... дал тээшэ тэгүүлэг ... ойлгосотой. Колхоз... оюун бодолой эрилт... тулада колхозой прав... мэ хэнэ гэжэ тэмдэгл... бди. Үнгэрһэн табан жэ... гурбан шэнэ клуб бари... гэрэл хүсэ оруулаа... хээ, үхибүүдэй эмхи ... нэгээ гэхэ мэтэ, хүн ... болбосон түхэлтэй бол... юумэ бүтээгээ, үшөөшье ... хатанууд бүтэхэ юм ...

Саашадаашье кол... культурна эрилтэ бүри... хангахын тулада бидэ... оролдохобди. Холын гү... нуудаар культпоезд ... Колхозоймнай центр-ское тосхондохи клуб... һайнаар хүдэлжэ бай...

Д. Д...
Ехэ-Хүдэриин ... байшангай ...

Уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад Екатерина Ме... (балалайкатай), Сергей Алимасов (баянтай), Мария Гэ... ратай) гэгшэд наадажа байна.

С. БАЛДУ...

ХОЁР ХӨӨРЭЛДӨӨН

Айл бүхэндэ ном хүргэгдэнэ

Колхозшигууд хэр ном уншадаг болооб, хүдөөгэй зоной оюун бодол хэр баяжажа байна гээшэб гэһэн асуудалтайгаар Ехэ-Хүдэри һууринай хүдөөгэй библиотекые даагша Антонина Ивановна Абросимовада манай корреспондент хандаба.

Харюу. Манай һууринда 1200 хүн һуудаг, тэдэнэй 732-нь библиотекымнай уншагшад юм. Хүн зон номоор һонирходог болонхой. Илангаяа уран зохёолой номуудые уншаха дуратай байдаг ааб даа. Теэд дуран соомнай иимэ номууд ерэнэгүй. Колхозой бүлэ бүхэнһөө уншагша бии юм.

В. И. Ленинэй 100 наһанай ойдо бэлэдхэлэй үедэ — 1969—1970 онуудта айл бүхэндэ агуу багшын ном хүргэхэ гэһэн уряатайгаар хүдэлөө һэмди даа. Энэ үе соо политическэ литература хүн зондо уншуулха талаар урагшаа яһала ехэ алхам хэгдээ гээд һанагдана. Политическэ һуралсалда хабаадагшад, лекторнүүд, пропагандистнарһаа гадна, бусад хүнүүд иимэ номуудые яһала уншана, энэ үе соо һургуулиин үхибүүд политическэ литература тараадаг байгаа. Нютагай дунда һургуулиин багшанарай туһаламжаар ленинскэ темээр уншагшадай 3 конференци үнгэргэгдөө һэн. Гадна малай фермэ, гүүртэ бүхэндэ багахан библиотечкэнүүдые түхеэрэнхэйбди. Хонишод, һаалишад, механизаторнууд юу уншахаб гэжэ зааһан плакадуудые үлгэдэгбди.

Асуудал: библиотекэтнай энээнһээ ондоо үшөө ямар хүдэлмэри ябуулдаг бэ?

Харюу: Энхэ-Талын һаалиин фермын түрүү һаалишан Салимаа Хакимовагай дүй дүршэл тухай хөөрэлдөө Ехэ-Хүдэриин һаалиин фермэдэ үнгэргөө һэмди. Үнгэрэгшэ намар энэ һаалишанай дүй дүршэл согсолжо бэшээд, эндэ асараа бэлэйбди. Ажал хүдэлмэри тухайда үргэн хөөрэлдөөн болоо. Эндэ хэдэ хэдэн хүнүүд — һаалишад болон бусад үгэ хэлээ, арга боломжонууд тухай ярилдаа һэн. Юрэнхыдөө һонирхолтой, туһатайшье хөөрэлдөөн болоо һэн.

Хүдөөгэй спорт

Нютагтатнай залуушуул олон юм байна. Тиин спорт хэр эрхилэгдэнэ гээшэб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент «Урожай» гэжэ бүлгэмэй ... Ехэ-Хүдэриин дунда ... багша И. Н. Семеновтэ ...

Харюу: һайн дуран... бүлгэмдэмнай олон се... юм. Тоолобол иимэ: ... даан, волейбол, теннис, ... летикын секцинүүд хүд... Һорёо мүрысөөн ходо б... даг. Һургуулидамнай ... рэлгэтэй спортивна ... Комсомолшууд, залу... сөөр колхоздо спорти... ригдаха болонхой.

Спортивна мүрысөө... зой залуушуул, һург... лагша классай һураг... даг. Хамтаржа ерээд, ... публикын мүрысөөндэ ... нютагайнгаа нэрэ соло ... байнабди.

Асуудал: иимэ мүр... хэр амжалта туйладаг ...

Харюу: яһалал ту... байнабди. Боксоор айма... сөөндэ кубок абанхайбди ... болоор аймагай кубок ... соо манайда байгаа. ... гаар аймагай мүрысөөн... бүхэшүүл тулалдахань. ... спортдо хабаадангүй ба... хаяа болинхой гэхэдэ ... хогүй.

САЛИМААГАЙ ШАГНАЛНУУД

Парткомой секретарь Борис Тудупович Цырежаповтай Үлзытэ нютаг ошобобди. Хашаатай юрын модон байшан. Гэрэйнь үбэртэ, хушалта доронь метр тухай гү, али нэгэ бага уташаг хабтагай зохидхоноор хадаатай байна. Борбилоогой һуужа, наранда игааха газар зохёогоо ха юм гэжэ һананаб. Һонин зон эндэ байдаг алтай гээд бодоноб. Гэртэнь оробобди Юрын лэ айлайхи байдаг гэжэ харанаб. Салимаа сайлажа һууһанаа, маанадай ороходо бодожо, ехэ таһалга руугаа уриба.

— Салимаа, выставкэдэ ошохо гүш гэжэ мэдэхээ ерээ һэм,—гээд парткомой секретарь Хакимовада хандаба. Арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэдэ ошохо путёвкоор колхозой правлени шамайе шагнаа. Салимаагай харюу хүлеэгээд, булта абяагүйнүүд байнабди.

— Аргагүй гээшэ гүб даа, айдасам хүрэнэ, Москва ябажа үзөөгүйб,—гээд (уран буряад хэлэтэй, сонгоолоор шабадана) Салимаа миһэрбэ.

— Үгы, гансаараа ябахагүйлши, колхозһоо хоёр хүн ошохолта,—гэжэ Борис Тудуповичай хэлэхэдэнь:

— Үгыл дээ, бэеэ аргалуулаа бол сайн бэлэй, курортдо ошохо байгаа. Тиигээдшье эхэеэ удаан гансаарайнь орхихо аргагүйб,—гэжэ энэ һаалишан үнэн шалтагаанаа хэлэбэ. Салимаае харанаб. Борбилоонуудай һуухаар түхеэрһэн мүнөөхи хабтагай толгой соо̄һоом гаранагүй Хамаг амитаниие хайрладаг энэ бүлэдэ иимэ һонин хүн хэниинь хаб даа гэжэ һананаб. Салимаа—дунда зэргын наһанай, шамбай бэетэй, шанга бэрхэ янзын эхэнэр миһэржэ байна. Гарнуудыень харанаб. Маряатайшаг хүдэр гартай, хурганuудынь уташаг, юрэдөө һайхан. Хорин жэлдэ колхозой үнеэдые һаажа ябаһан гарнууд. Хорин жэлдэ һааһан һүниинь бага голой уһанай тухай болоо юм бэшэ гү. 17—20 үнеэ даагаад һаажа ябадаг. Тиин жэлдээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограмм һү (энээнһээ үлүүе һаадаг) һааг лэ даа. Тиигэбэл нэгэ жэл соо һааһан һүниинь 34—40 мянган килограмм болоно. Ямар олон хүн зониис, илангаяа үхибүүдые баярлуулһан гарнууд бэ гэжэ бодоном.

— Таанад хөөрэлдэжэ байгты, би ондоо тээгүүр ябахам,—гээд, Борис Тудупович гаража ошобо. Салимаатай үлэбэбди. хөөрэлдэнэбди. Тиигэжэ байтарнай, газааһаа хүнэй ороходонь, таһалгаһаань гарабабди. Эхэнь ерэбэ гэжэ, ойлгобоб. Богоһо алхамсаараа тэрэ хүгшэн басагандаа өөрынгөө хэлэн дээрэ юуб даа хэлээдхибэ. Жэгтэй түргэнөөр дуугарба. Басаганиинь ехэ шамдуугаар гараад ябашаба. Удаань намтай буряадаар мэндэшэлэлдээд, магазинһаа юумэ абаад, даажа ядахадаа айлда орхёод ерэбэлби гэжэ муушаг буряад хэлээр намда ойлгуулба. Хараха янзада, шуран хүн гэжэ мэдэхээр. Аалин намдуу абари зантай басаганһаа тад ондоо, түргэн зантай, бушуу шуран хүдэлэсэтэй, дала гаража ябаһан хүгшэн байба. Энэ хүгшэниие харахадаа, борбилоонуудай игаахаар хадаатай мүнөөхи хабтагайшье гайхахаар бэшэ даа. Һонин, онсо шэнжэтэй, элдэбтэй хүн урдам байна гэжэ харанаб.

Уданшьегүй басаганиинь нэгэ сүүмхэ баринхай орожо ерэбэ.

— Энэ манай эжы һонин хүн лэ даа, саахар шэхэр (иигэжэл хэлэнэ) ехэ гэгшээр абажархёод, хадагалаад байха дуратайл даа,—гээд Салимаа яруугаар гаража ошоһоноо рилба.

Эхэ басаган хоёр нигээд лэ байдаг юм байна. Эхэнь пенсидэ гаранхай, басаганиинь һаалишан. Салимаагай хүбүүн Хяагтада СПТУ-да һурадаг юм.

Таһалга соонь ороод, Салимаатай хөөрэлдэһөөр байтарнай, эхэнь—Шамсаниса гэжэ нэрэтэй—үни хада газаашаа гүйжэ гарашанхай, малдаа үбһэ хулһа үгэжэ ябаха юм. Гэр бүлынгөө намтар тухайда хөөрэнэ. Дайнай урда тээхэнэ Татарай АССР-һээ хэдэн бүлэ айл Үлзытэ нютаг зөөжэ ерэһэн байгаа. Эндэхи буряад колхоздо ерэжэ ороод түбхинэһэн намтартай. Салимаа юһэтэйхэн басаган ерээ һэн ха. Үшөө гурбан дүүнэртэй. Бэшэнииnь мүн лэ Буряад нютагтаа түбхинэнхэй. Магузя—дүү басаганиинь Рабдан Раднаевта хадамда гаранхай, дүрбэн үхибүүдтэй, бүдүүн айлайхи. Гэр бүлөөрөө хонин ажалда олон жэлдэ ябаһан. мүнөөшье үбгэниинь Наран-Хушуун нютагтахи хонидой отара даанхай үбэлжэжэ байна. Николай гэжэ дүү хүбүүниинь Захааминай аймагта, Баян-Гол нютагта гэр боложо түбхинэнхэй, трактористаар хүдэлнэ. Өөрөө Салимаа хара багаһаа хүдэлһэн. дайнай шэрүүн хатуу жэлнүүд дайралдаа ха юм даа.—Һургуулидашье балай һураха саг болоогүй һэн даа,—гэжэ ярина. 12-тойһоо хонин адуулжа эхилэгдээ һэн. Эндээ 4—5 жэлдэ хүдэлөөд, һаалида ороһон намтартай хүн байнал даа.

Салимаагай хүдэлдэг Энхэ-Талын фермэ аймаг соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг. Салимаашье аймагай һаалишадай мүрысөөндэ түрүүшын арбанай тоодо хододоо ябадаг, нэрэтэй солотой хүн даа. Сугтаа хүдэлдэг хүнүүдынь барагсаан шахуу залуушуул юм. Эдээндээ туһалха, дүнгэлсэхэ хүниинь Салимаал байдаг

— 1954 онһоо түрүүшүүлэй тоодо ябанаб,—гэжэ Салимаа намда хэлэбэ.

— Энэ үе соо шан хайрада һайса хүртэһэн байгаа бээзэт даа,—гэжэ асуубаб.

— Бага зэргэ биил даа,—

гээд, Салимаа обоо онги грамотануудые гаргаба. Саанаһаань медальнууд харагдаба. «Ажалай габьяагай түлөө» медаль, ленинскэ ойн медаль, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота гээд, саашаа олон грамота, элдэбын нэрэ зэргэнүүдэй үнэмшэлгэнүүд гэхэ мэтэнүүд дүүрэн. Тэдэниие бултыень тооложо барагдашагүй.

Салимаатай гэрһээнь гараад, ябаха тээшээ болоходомни, хашаагайнгаа газаа тээ, саана богонихон тулуууртай зогсожо байһан эжыдэнь, «зай, баяртай» гэхэдэм, «һайн ябаарай!» гэжэ байгаа һэн.

Д. ЖУГДУРОВА.
«Дружба» колхоз.

ЕХЭ ХУБИЛАЛТА БОЛО...

Манай колхозой һууринуудай газаа талаһааньшье хараа хада, ехэ хубилалтанууд болоо. Тосхоной шэмэг болоһон шэнэ барилганууд олоороо бодоо. Колхозой түб — Октябрьское тосхон шэнэлэгдэжэ байна. Хоёр дабхар шэнэ конторо баригдаа. Машинануудай гараж, клуб, больница, аптекэтэй амбулатори, нарайлалгын байшан баригданхай. Машинно-тракторна мастерской шэнэлэгдээ гэхэ мэтээр олон захата бүтээгдээ. Ехэ-Хүдэри һууринда дунда һургуулиин байшан, ДК баригдаа. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада бүтээгдэһэн социально-культурна барилганууд иимэ.

Энээнтэй хамта, колхозшигууд баян дэлгэр, болбосон байдалтай боложо байна. Энэ талаар хараха болоо һаа, хүдөөгэй интеллигенци юрын ажалшад хоёрой байдал һуудал тон адлихан болонхой. Материальна талаараа колхозшигууд маанадһаа һураггүй баян байдалтай болоо гэжэ харагдашабди. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада, колхозой экономикын хүгжэхэтэй хамта хүн зоной ниитэ эрдэм болбосорол дээшэлхэл ёһоороо дээшэлээ гэжэ тэмдэглэхэ ёһотойбди. Зүгөөр, өөрөө зүйдэгээн иимэ хубилалтанууд болоо бэшэ ааб даа. Ажалшадай политическэ мэдэрэл, эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхын тулада хүдөөгэй интеллигенциин туһаламжаар партком яһала хүдэлмэри ябуулһан байна. Парткомой зүгһөө намда энэ хүдэлмэри даалгагдаһан байгаа.

Багшанарай олонхинь агитатор, политинформатор, лекторнүүдээр хүдэлдэг юм. Малай фермэ, гүүртэ, отара бүхэн эдээндэ даалгагданхай, 7—10 хоног соо заатагүй ошожо хөөрэлдөө хэдэг, «Дайшалхы хуудаһа» гаргадаг юм. Соёлой байшанда лекци ходо уншагдадаг гуримтай. Олониитын дунда хүндэтэй болоһон агитатор, лекторнууд олон. Багша Н. В. Зубарева, А. Д. Терешкина гэгшэд фермын малшад... колхозшигуудай ... рэлдөө. лекци ... дэг юм.

Үнгэрэгшэ ... Хорин ... һууринай ... уряагаар ма... хи интелли... лаан боложо ... эмхи зургаа... (эдэнэр ... юм) хонишод... шахамаднуудай ... тэ, фермэ ... шефтэ абаа ... гэжэ эдэнэр ... бодото ... үзүүлдэг, ... хэлэг. һайн ... тай болонхой ... информатор, ... нуудай ... уулзалаг үдэр ... лонхой. мүн ... сэбэй ёһоо ... лаг юм. Мүн ... һэн табан ... гүүдые. парти... съездын Ди... нүүдэй прое... ниитэлэ ... зүбшэн хэлсээ... мэри ябуулаг... на.

Б. ГЕНДУ...
Ехэ-Хүд... дунда һу... директор, ... парткомой ...

Улаан-Үдын оёдолой фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлэй мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Эдэнэр съездын хүндэлэлдэ 1-дэхи кварталайнгаа түсэб болзорhоо урид, мартын 27-до дүүргэхэ гэжэ шиидэhэн юм. Энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан фабрикын хүдэлмэришэд Анна Родионова Зоя Тыхалова хоёр үдэр бүринигөө даабарине 120 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Родионова, З. Тыхалова.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ДАРДАМ ХАРГЫН ДУУЛИМХАНДА...

КПСС-эй Баргажанай райкомой секретарь Д. Ж. Бубеев баяраа хэлэжэ, гараа hарбайха үедөө иигэжэ хэлээ hэн:—hайн ябажа ерээрэйт. Баян-Голдотнай бэшэхээр юумэн олон байха. Ажалша, малша зонтойнь хөөрэлдөөрэйт.

...Колхозой конторын хажуудахи Хүндэлэлэй самбар дээрэ «Колхозой эрхим жолоошон Д. М. Ринчинов» гэжэ бэшээтэй байхыень уншаhаар, зэргэлжэ байhан колхозой инженер Б. Чимитцыреновhээ: «жолоошон Ринчиновтэй хаана уулзажа болохоб?» гэжэ асуубаб. «Мэнэ гэhээр эндэ ерэхэ байха, мүнөөдэр город гараха ёhотой» гэжэ харюусаа hэн. Манай эрьелдэжэшье үрдеэгүй байтар, нэгэ сагаабтар шэрэтэй, шэб шэнэ гэхээр машина хүрэжэ ерэбэ. Жолоошоной машинаяа байлгаха үедэнь, «чемпиондоо шэнэ машина үгөө ха юмта» гэбэб. Тиихэдэм инженер урдаhаам хараад: «нээрээшье, зон ходо шэнэ машина гэжэ hанадаг. Үнэхөөрөө Даша энэ машинадаа 5-дахи жэлээ хүдэлнэ. Дашатай хамта шэнэ машина абаhан заримашуулай машина арба-хорин жэлэй машина гэжэ hанахаар, зүдэрүү байдаг»,—гэбэ.

Үндэршэг нюргатай, сула бэетэй, хүдэр гартай хүнтэй танилсабабди. Энэмнай 1-дэхи классай мэргэжэл шадабаритай жолоошон, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эрхим жолоошон, коммунист Даша Монхоронович Ринчинов.

Ринчиновэй гэртэнь ошожо, буряад сайень hорожо hуухадаа, энэ юрын лэ ажалша хүн тухай олон юумэ ойлгожо абаа hэм.

Даша Ринчинов бага наhанhаа хойшо эрэ хүн зориhондоо гэдэгтэл, «hанаhандаа хүрэдэг, hарбайhанаа баридаг» нэгэ тиимэ үсэд зантай хүн байгаа юм. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи классай жолоошоной мэргэжэл шадабаритай болохын тула 4 hара соо таhалгаряагүйгөөр аймагай түбтэхи үдэшын хэшээлнүүдтэ ябажа hураhан юм. Тиихэдэ заримашуул гурбадахи гү, али хоёрдохи классай жолоошон болоол hаа хүрөө гэжэ бодомжолдог. Зүгөөр, Даша тиигэжэ hанадаггүй. Нэгэдэхи классай мэргэжэл шадабаритай болохын тула, мүнөө бүхы орон дотор бии машинануудай онсо шэнжэнүүдые мэдэхэ ёhотой бшуу. Иимэл хадань, Дашын номойнь таг дээрэ техническэ тусхай литература иланхаяа олон байдаг. Тэдэ номуудынь тооhондо дарагдажа, гоёын тулада табяатай байдаг бэшэ, харин үдэр бүри шахуу (сүлөө сагтаа) тэрэ номуудаа харана, шудална. Ушар тиимэhээ жолоошон Даша Ринчинов машинаяа тон hайнаар мэдэдэг.

* * *

1969 оной үбэл hэн. Үхэр малда үлэн хооhон, бирагүйшэг жэл байhан.

— Малай холисо тэжээл асархаяа город ошохомнай,—гэжэ Даша гэртээ ороhоор, Эльвирэдээ дуугарба.

— Хэзээ ерэхэ хүмши? Газаа, досоошни задагай зайдан, гахайнгаа байра заhаха байгааш.

— Үглөөдэр үдэшэ бусаха hанаатайбди,—гэжэ аалиханаар харюусаба. 400 километр шахуу зайе гаталаад, ашаа тээгээд, үглөөдэрынь арайшье бусажа шадахагүй гэжэ мэдэжэ байбашье, Эльвира үбгэнэйнгөө урдаhаа илдамханаар хараад: «машинашни хуушанайхиhaa хурдаар ябадаг болоо алтай? — гэбэ.

— Час соо 200 километр харуулхаар шэнэ мотоор табиhыемни дуулаагүй hэн гүш?—гэжэ урдаhаань шоглобо.

Тэрэ хөөрэлдөөнэй hүүлээр уданшьегүй Улаан-Үдэ орохоор шанха баруулжаа шуумайбад. Даша хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, үглөөдэрынь hүниин тэн багта гэртээ ерэбэ. Эльвира хорёогой үүдэнэй түрд гэхэдэнь, хүл дээрээ бодобо. Машинын мотоорой хүнхинэхые дуулахадаа, Эльвира сай шанаба. Дашын орожо ерэхэдэнь:

— Иимэ орой болоhон хойно... Городтоо амараад, үглөөгүүр гарахада болодоггүй юм гү?—гэбэ.

— Колхозой үхэр мал, хони, хурьгадай үбhэ, холисо тэжээлгүй байхадань... ямар амаралта гэжэ!

...Үглөөнэй 6 саг. Амтатай нойроор унтажа хэбтэхэдэнь, будильник шэнгэн хоолойгоор шэнхинэшэбэ.

Даша Ринчинов иигэжэ үдэрhөө үдэртэ олоной хэрэгтэй түлөө орожодожо, коммунист ёhoop ажаллана.

Дүрбэн жэлэй саада тээ hэн. Колхоз шэнэ «ГАЗ-52» түхэлэй ашаанай машина абаха болоhон байгаа. Теэд тэрэ машинаяа хэндэ даалгажа үгэхэб гэhэн хөөрэлдөөн колхозой правлениин гэшүүдэй хоорондо болобо. Колхоз соо жолоошод яhала олон. Теэд шэнэ машина hайнаар ашаглажа шадаха жолоошон хэрэгтэй байгаа. Эгээл тиихэдэ нэгэдэхи классай мэргэжэл шадабаритай, ажалай журам hайнтай жолоошон Даша Ринчинов дурадхагдаhан байгаа.

Тэрэ гэhээр Даша Ринчинов 260 мянган километр зай энэ машинаараа гаталаа гэхэ гү, али тодорхойлон хэлэбэл, Улаан-Үдэhөө Москва хүрэтэр 20 дахин рейс хэhэн болоно. Мүнөө Даша Ринчиновэй машина шэнэ машинадал адли шэрэтэй зандаа. Капитальна заhабарилгада оротороо үшөө олон зуун тонно ашаа зөөхэл байха!

Жолоошон, коммунист Даша Ринчинов үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада таhалгаряагүйгөөр түрэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойнгоо чемпион гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ ябаа. 1970 ондо мүн лэ тобойно илалта туйлаа: «ГАЗ-52» түхэлэй машинаараа 82246 тонно-километр ябажа, аймагай жолоошодой дунда гурбадахи hуури эзэлээ. КПСС-эй райкомой, ажалшадай депутадуудай аймсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар оло дахин шагнагдаhан. Эрхимээр ажаллаhанайнгаа түлөө жолоошон Даша Ринчинов Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ хабаадаhан, хэдэ дахин түлөөhэгүй путёвкоор курортнуудта ошохоор урмашуулагдаhан байна.

Үглөөгүүр эртэхэн бодоод, колхозой гараж соо ороходоо, гаражые даагша нүхэр Жалсараевтай уулзаhаар:—Танай колхозой зарим жолоошод яахадаа ехэ амжалта туйланаб, харин заримантнай... гэжэ асууха юумэеэ бултыень хэлэжэ үрдеэгүй байтарни:

— Даша шэнги оролдосотой, техникэ hайнаар шудалhан байбал... гээд саашань үшөө хөөрэхэ hанаатай байхадань, энэ очеркын герой өөрөө ержэ, машинаяа манай хажууда байлгаадхиба.

— Мүнөөдэр холын отарануудта hолоомо зөөхэ болобот. Хоёр рейс хэжэ үзөөрэйгтыл даа,—гэжэ завгар хэлэбэ.

— Намартаа хоёр рейс хэгшэ hэмди, харин мүнөө, отарануудай үшөө саашаа нүүгээгүй байхада, юундэ тиигэжэ шадахагүйбибди!—гээд Даша энеэбхилбэ. Хэдыхэн минута болоhоной удаа Даша Ринчинов саhа бордоhо бурьюулан, үбэлэй харгын дуулимханда гараhаар, холодо холодоhoop, харагдахаяа болишоо бэлэй.

С. ОЧИРОВ.

КОЛХОЗОЙ ТООСООТО СУГЛААН

ОЛЗОНЬ ХОЁР ДАХИН ДЭЭШЭЛХЭ

...—1975 онуудта СССР-эй ...ажахые хүгжөөхэ табан ...түсэб тушаа КПСС-эй ...съездын Директивэнүүдэй ...хүдөөгэй ажалшадай ...зүбшэн хэлсэлгын үе...-Шэбэрэй колхозуудта ...суглаанууд боложо үнгэ...hээ правлениин, шал...комиссинуудай тоосоото ...үдые зүбшэн хэлсэхэ...гууд юhэдэхи табан ...Директивэнүүдэй проект ...гдаhан асари ехэ зо...үдта үндэhэлэн, ажахын...номикые улам хүгжөөхэ, ...продукциин үнэ сэнгые ...ха, хүдөө ажахын эдеэ ...туйлнүүдые бүри ехээр ...гүрэндэ худалдадаг болохо ...боломжо, нөөсэнүүд тухайгаа ...гоор хэлсэнэ, саашанхи ...удаа хараална.

...«Знамя Ленина» кол...суглаан үнгэргэгдэбэ. ...правлени энэ суглаан...hээ hайнаар бэлдээ. ...гудай хамтын суглаа...болохын урда тээ үйлэдбэ...табан бригадын гэшүүд тоо...дхэлнүүдтэй, шэнэ жэл...бэелүүлхэ зорилгонуудтаяа ...саhан, өөhэдынгөө hа...дурадхал оруулhан байна. ...табан жэл соо колхо...гэшүүд шангаханаар ажалла...ажалай горитой амжалта туй...эшээнь, урдахи табан жэ...орходоо энэ үе соо гү...таряа худалдалга 53,2 про...hүн—36,4, мяхан—18, ноо...—82, үндэгэн 52,5 процен...лээ. В. И. Ленинэй тү...100 жэлэй ойн баярай ...дэлгэрhэн мүрысөөндэ ...артелиин гэшүүд гүрэндэ ...hүү, мяха, ноохо, үндэгэ ...жэлэйнгээ түсэб үлүү ...дүүргээ. Тиигэжэ жэл соо ...нь бүхы олзо доход 1 мил...723 мянган түхэригтэ хүрөө. ...сэбэр олзонь 323 мянган ...болоо.

Колхозоймнай гол баялиг ...ажал болоно. Гансахан хо...малhaa 247.300 түхэригэй ...колхозойнгоо жасада оруу... Даабариhaa гадуур ноохо тушааhанайнгаа түлөө 33 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаабди,—гээд элидхэлшэ, колхозой түрүүлэгшэ **Ц. С. Семенов** мэдүүлээ.

Хонин бүриhөө хурьга абадаг, 4—4,5 килограмм нооho хайшалдаг хонишод Ч-Ц. Гомбоев, Б. Манибадаров, Д. Эрдынеев, Э. Цыренов, И. Ковалев болон бусадые нэрлэмээр. Хонишод өөhэдынгөө хүсөөр хүсэд хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдхэжэ абадаг.

Колхоздо hаалиин гурбан фермэ бии. Тоосоото жэл соо ажахын hаалишад хэзээ хэзээнэйхиhээ эршэмтэйгээр ажаллажа гараа. Үнеэн бүриhөө 1943 килограмм hүн hаагдаа. Гүрэндэ 8000 центнер hү худалдаха жэлэй түсэб 114,9 процент дүүргэгдээ. Коммунист М. Н. Кошелевой хүтэлбэрилдэг Доодо-Калиновкын фермынхид жэл соо үнеэн бүриhөө hү hаалгаяа 1969 онойхидо орходоо 523 килограммаар дээшэлүүлээ гэхэ гү, али 2184 килограммда хүргөө.

Элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэгшэд туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарангүй, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудтаа гол анхаралаа хандуулаа.

Колхоз гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэшье, hаалиинь фермэнүүд 41,9 мянган түхэригэй гарзатайгаар ажаллажа гараа. Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, тугал олоор гарзална. Үнгэрэгшэ жэлдэ 100 үнеэhээ 84 тугал абтаа.

Шэнэ түл абалга ажахыда эмхи гуримтайгаар, гарзагүйгөөр шахуу ябажа байна. Һүүлэй байдалаар колхоздо 9300-гаад хурьган абтаа. Г. И. Васильев А. Ф. Сластин, Ч-Ц. Гомбоев болон бусадай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадануудта 504—550 хурьгад абтаад байна.

— Лугомелиоративна ажал хадаа, ажахын шухала hалбари мүнөө болонхой. Колхознай 36 мянган эдлүүриин газартай. Тэдэнэйнь 11 мянганиинь хахалагдадаг газар, 2000 гектар сабшалантайбди. Бэшэниинь хада уулын бэлшээри болоно. Адууhа малнай жэл бүри тэжээлээр дуталдадаг. Сабшалангаар багабди. Тиимэhээ ургасыень дээшэлүүлхын тулада үтэгжүүлгэ ехээр оруулха, саг үргэлжэ уhалжа байха шухала. Тиимэhээ сөөрэм барилгада мүнгэ hомолхо зэргэтэйбди гэhэн дурадхал оруулнаб,—гээд колхозой лугомелиоративна отрядай бригадир **Д. Ц. Цыдыпов** хэлэбэ.

Колхозникууд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа хараалаа. Галуу олоор үсхэбэрилжэ, ашаг олзо ехээр абадаг болохо гэжэ хэлсэгдэ.

Мүнөө жэлдэ «Знамя Ленина» колхозойхид үнеэн бүриhөө 2100 килограмм hү, хонин бүхэнhөө 3,3 килограмм ноохо, тахяа бүриhөө 125 үндэгэ абаха, гектар бүриhөө 14 центнер таряа хуряажа, гүрэндөө даабариhaa гадуур 7400 центнер таряа, бүхыдөө 8200 центнер hү, 5000 центнер мяха, 940 центнер ноохо худалдаха гэhэн социалис уялга абаа.

Б. ЖАМБАЛОБ, манай корр.

Мухар-Шэбэр.

ПАРИЖАЙ КОММУНЫН 100 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Баррикадануудые хамгаалалга». (К. Маркс, Ф. Энгельсын музейн фондhoo абтаhан зураг).

ТАСС-ай фотохронико.

КОММУНАРНАРАЙ УГ ЗАЛГАМЖАЛАГШАД

Францийн буржуазин түлөөлэгшэд Парижай Коммунын удха шанарые буруугаар тайлбарилха гэжэ нилээд удаан саг соо оролдоhон юм. Тиихэдэ «шуhата долоон хоногой» (1871 оной майн 21—28) үедэ версалиинхидай хюдаhан олон мянган хүнэй ами наhанай түлөө гэмтэй байhанаа сагааруулхые hэдээ бшуу.

Юуб гэхэдэ, тэрэ долоон хоног соо шуhaap урдаhан Парижай зуу мянган хүдэлмэришэд алуулhан, түрмын оёор руу шэдүүлhэн, үгышье hаа — ниислэл хотоhoo тэрьелжэ ошохо баатай болоhон байна.

Францийн үгытэй ангиин өөhэдынгөө эрхын түлөө тэмсэлэй үргэдэхэ тума, Парижай Коммуна хүдэлмэришэ зоной ехэнхи хубида гайхамшагта жэшээ болоо юм. «Улаан дошо» гэдэг айхабтар хонгёо аялгата, урданай дуу мэдэхэгүй хүдэлмэришэн хүниие бэдэржэ олохонь бэрхэтэй байха. Үетэн бүхэндэ дамжуулагдадаг энэ дуун соо коммунарнуудай баатар тэмсэл тухай хэлэгдэдэг.

Тэрэнhээ урда тээ болоhон, дарлагшадта эсэргүү ажалшадай тэмсэлhээ Коммуна эрид илгаатай. Түүхын залиршагүй хүсэн байhанаа эндэл эгээн түрүүн хүдэлмэришэн анги харуулаа бшуу. Өөрынгөө табиhан программа бэелүүхэ сагшье, арга боломжошьегүй байгаа hаа, Коммуна хүдэлмэришэн ангиин хүдэлөөндэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлhэн, саашанхи хүгжэлтынь тулга болоhон юм. Илалта түгэс хожомой революцинууд Коммунын жэшээе хараада абаhан, дүй дүршэлыень хэрэглэhэн байна.

Коммунын поэдүүдэй нэгэн, хори наhатай Кловис Юг гэгшэ буhалгаанай эхилхэ үеэр Марсель хотодо байгаа юм. Хэдэн жэлэй үнгэрhэн хойно, түрмэ соо hууhан тэрэ эдир тэмсэлшэ Коммунын ерээдүйн үедэ ехэ удха шанартай, нүлөөтэй байхые мэдэрэн, иигэжэ бэшээ hэн:

> **Коммунам, шамдаа хододоо**
> **hүгэдэнэб,**
> **Хохидол, үхэл болон**
> **дүүрээгүйш—мэдэнэб,**
> **Хуушан дэлхэй хуа тооhон**
> **болохо,**
> **Хуу шинии нэрээр зориг жон**
> **бодохо.**
> **Арадай бурьялhан долгин**
> **дээгүүр**
> **Алдар солош hэргэхэ**
> **хэзээгүй...**

Коммунын хүтэлбэрилэгшэд капиталда эсэргүү пролетариадай ангиин тэмсэлые мэдэрдэг hэн. Коммунын унаhанай hүүлээр, хэршье харата муухай аашануудай г а р г а г д аашье hаань, хүдэлмэришэд зоригоо мүхөөгүй юм. Хорин жэлэй үнгэрhэн хойношье, хоорондоо холбоогүй байhан профсоюзууд нэгэдэжэ, Францийн Ажалшадай бүгэдэ ниитын конфедераци байгуулаа бэлэй. Тэрэнэй уставай түрүүшын параграф соо хүлhэнэй хүдэлмэриие, хүдэлмэришэн ангине мүлжэлгэ хорихо гээшэ энэ эмхиин тэмсэлэй гол зорилго мүн гэжэ заагданхай.

Коммунын жэшээ хадаа, Францийн хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй сэгнэшэгүй баялиг мүн. Түгэс илалта туйлахын тула хүдэлмэришэн анги заабол бусад ажалшадтай, тодорхойлбол, хүдөөгэй таряашадтай, хото городуудай дунда шадалтантай холбоо байгуулха, эбээ нэгэдэхэ зэргэтэй. Тиигээгүй hаа, ямаршье хүсэн, зоригжол түгэс илалта асархагүй гэжэ хүдэлмэришэд ойлгоо. Ямаршье гүрэн али нэгэ ангиин шэнжэ баримталдаг юм гэжэ хүдэлмэришэд мүн лэ ойлгожо абаа.

Гүрэнэй-монополис капитализмда эсэргүү тэмсэл хадаа, үргэн ниитэ профсоюзна хүдэлөөнэй ангиин шэнжэдэ, ангинууд хоорондын хани харилсаа тогтоохо гэhэн буруу номнолые шүүмжэлэлhээ, түрүү үзэл баримталдаг бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлгэhээ үндэhэлхэ ёhотой. Социалис общество байгуулхын түлөө бүхы профсоюзууд, бүхы түрүү үзэлтэй партинууд, түрүү үзэл баримталдаг хүсэнүүд хүсэл оролдолгоёо нэгэдүүлхэ, тиигэбэл, амжалта туйлажа магадгүй гэжэ мүнөөнэй хүдэлмэришэн бүхэн гол түлэб ойлгодог болоо. Мүнөө үгытэй ангиин хэдэг тэмсэл коммунарнуудай тулалдаанай үргэлжэлэл мүн. Тиихэдээ ажалшад 1871 оной хабарай тэмсэлэй бүхы хойшолонгуудhaa hургаал абана гэхэдэ зүйтэй.

Буржуази гээшэ ябуулжа байгаа политикынгаа хүшэр хүндэ хойшолонгуудые хүдэлмэришэн ангиин хүзүүн дээрэ ашангүй, бүхы асуудалнуудаа шиидхэжэ шадахаяа болинхой. Тиимэhээл ажалшадай салин хүлhэн дээшэлнэгүй, юумын үнэ сэн хүндэржэ, гүрэнэй мэдэлэй болгогдоhон предприятинуудай олзо доход капиталистнуудай ханза руу ороно бшуу.

Энэ политикаяа хуулита болгон үргэлжэлүүлхэ зорилгоор капиталистнууд «ангиин хани харилсаан» тухай номнол тараахын тула айхабтар ехэ дэлисэтэй ябуулга хэжэ байнхай.

Хэды тиигэбэшье hаань, ажалшад өөhэдынгөө эрилтэнүүдhээ арсанагүй. 1968 оной майда болоhон, мүн саашанхи ангиин тэмсэлэй ашаар Францийн ажалшад зарим тэды амжалта туйлаа.

Францида ангиин тэмсэлэй хурсадажа байhые хараада абан, Ажалшадай бүгэдэ ниитын конфедераци (ВКТ) бусад профсоюзна зургаануудтай зүүнэй үзэл баримталдаг партинуудтай хамта правительствын шэнэ программын проект зохёолсохоор бэлэн байhанаа мэдүүлнэ. Тэрэ проект гол түлэб ажалшадай тала хараhан байха ёhотой гэжэ тоолонобди. Коммунын агууехэ хэрэгүүдтэ үнэн байhанайнгаа түлөө ВКТ хадаа хүдэлмэришэд болон залуушуулай дунда онсо хүндэтэй. Коммунын эрэлхэг басагадай нэгэн Луиза Мишель гэгшын 1871 оной октябриин 4-дэ түрмэ соо бэшэhэн иимэ дуунай үгэнүүдэй мүнөө хүсэлдэжэ байhые хоёр нюдөөрөө харанабди.

> **Улаан гвоздика сэсэг**
> **сэжэдэмнай ялараа,**
> **Улад зоной далай соо**
> **тэдээгээр өөhэдынхидөө**
> **таняабди.**
> **Ургаг лэ улаан сэсэгүүд,**
> **улаан сэсэгүүд.**
> **Уг залгамжалха ондоо үеын**
> **хүнүүд манаа дурдахал,**
> **Урмашан. Илалта туйлахал.**

Андре АЛЛАМИ.
Францийн Ажалшадай бүгэдэ ниитын конфедерациин секретарь.
(АПН).

НЮТАГАЙНГАА БААТАРААР ОМОГОРХОН...

Манай Үлэгшэн нютагай дунда hургуулиин Зоя Космодемьянская... нэрэмжэтэ дружина Совет ...ниин hайндэртэ бэлдхэл хэхэ ...ураа, жэл бүри ехэ hонин юу...үдые үнгэргэдэг юм. Хизаар ...оронноо шэнжэлдэг hургуулиингаа ...дэ «Дайшалхы алдар солын ...» нэхын түлөө дружинын ...дүүд үнгэрhэн жэлдэ, мүнөө...ые горитой хүдэлмэри хэнэ. Пионернүүдэй отряд бүхэн дайнда ...hан абанар болон аха нүхэд ...тайгаа hонирхолтой материал ...суулба, элдэб альбом бэлдээ. ...нэй заримые нэрлэбэл: «Советскэ Союзай Герой В. Б. Борсоев», «Совет Армиин юрын үдэрнүүд», «Г. Д. Очиров—улаан партизан», «Сүхэ-Баатарай адъютант», «Хилэ сахигшад», «Партизануудай алдар солын хүшөөнүүд», «1941 оной француз геройнууд» болон бусад альбом болоно. Тиихэдэ номой түхэлтэй олон тоото стенднүүд гаргагдаа юм. Үхибүүдэй уран гарай хүсөөр бүтээгдэhэн саарhан, модон, пластилинэй македүүд буланда жэрытэр табяатай.

Манай нютагай хүн Ардан Очирович Далаев гэгшэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда баатарай үхэлөөр алдалhан. Нютагайнгаа баатар тухай hайн мэдэхые hургуулиимнай пионернүүд ехэ оролдолго гаргана. «Бурятская Краснознаменная» гэжэ ном соо генерал М. Д. Ягодиной бэшэhэн тэмдэглэлые тэдэнэр ехэтэ hонирхон уншаа бэлэй. Тэрэшэлэн нёдондо аймагаймнай «Ажалай туг» газетэдэ гараhан статья уншаагүй хүн манай hургуулида үгы байха.

Зоя Космодемьянскаягай нэрэмжэтэ дружина А. Далаевай дайшалхы намтараар тон hонирхон, гүрэн түрынгөө ямар хайрада хүртэhэн тухайнь мэдэхые хүсэнэ, СССР-эй оборонын министерствэдэ хандаhан бэшэг Москва хото ябуулhан байгаа. Тэрэнэй hүүлээр иимэ харюу абаа hэмди.

Главна управлениин мэдээсэhэнэй ёhoop, Далаев Ардан Очирович 1917 ондо түрэhэн, иимэ шанда хүртэhэн байна: 3-дахи Гвардейскэ кавалерийскэ дивизиин зууршалгаар 1943 оной мартын 31-дэ 136115 номерой Улаан Одоной орденоор, августын 19-дэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын 2-дохи шатын ордендо хүртэhэн байба. Энэ документдэ шан барюулдаг, офицернүүдтэ нэрэ зэргэ олгодог отделэй начальнигай орлогшо, 1-дэхи рангын капитан Мирошкин гараа табиhан байгаа.

Энэ бэшэг уншажа, үхибүүд үнэн зүрхэнhөө баярлаа, нютагайнгаа баатараар омогорхоо.

Ардан Далаевтай сугтаа hураhан, наадаhан, мүнөө hургуулиимнай багша Цырен-Доржо Норбоевич Норбоев 7-дохи классай hурагшадта А. Далаев тухай hонирхолтойгоор hая хөөрэжэ үгэбэ.

1928 ондо тэрэ 1-дэхи класста ороо. Һайн hурадаг байhан дээрэhээ 1929 ондо аймагай пионернүүдэй слёдто хабаадаhан. Слёдhoo бусахадань, тэрэнэй хүзүүндэ улаан галстук намилзажа байгаа hэн. Мүнөө Үлэгшэнэй дунда hургуулиин пионернүүд үбгэ эсэгэ, аба, эжынгээ намтар hайхашаан суглуулжа ябана бшуу.

С. ДАМДИНОВА,
Үлэгшэнэй дунда hургуулиин ахалагша пионервожата.

Захаамин.

„ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ БАЙХА УЯЛГАТАЙБДИ„

Редакцида харюусана

Байгша оной январиин 16-да гараhан «Буряад үнэн» газетын номерто Хэжэнгын дунда hургуулиин багша Н. Н. Намсараевай иимэ гаршагтай бэшэг толилогдоhон байгаа. Хэжэнгын аймагай зарим нютагуудта шажанда шүтэлгэдэ, мүргэл хэлгэн мүнөө үеын байдалда зохихогүй урданай бүдүүлиг ёhо заншал баримталгада эсэргүү политическэ хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг байhан тушаа тэрэ бэшэг соо хэлэгдэhэн байгаа. Энэ талаар коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдаа hэн.

Тэрэ бэшэг дотор хэлэгдэhэн шүүмжэлхы ажаглалтануудаар хэмжээ абахыень манай газетын редакци КПСС-эй Хэжэнгын райкомдо хандаhан байна.

Тус бэшэг совхозуудай партномуудай, ВЛКСМ-эй комитедүүдэй заседани дээрэ, партийна эхин организацинуудай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Шажанда шүтэлгэдэ, мүн хуушанай бүдүүлиг заншал баримталгада эсэргүү пропаганда hайжаруулха зорилго хараалhан хэмжээнүүдые тэндэ хараалhан байна гэжэ партиин Хэжэнгын райкомой секретарь нүхэр Савельев редакцида мэдээсэнэ.

Совхозуудай партномуудай табиhан хэмжээ ябуулгануудые КПСС-эй райком, тэрэнэй пропаганда ба агитациин таhаг согсолоо. Тиигээд саашадаа атеистическэ пропаганда hайжаруулха хэмжээ хараалаад байна. «Знание» бүлгэмэй аймагай отделениин атеизмын талаар совет шэнэлэгдээ.

АЖАЛААР ОЛДОҺОН БАЯР

Иван Агапович Шахматовые түрүүшынхеэ хараhан хүн жара хүрэхэеэ ябана гэжэ яашье этигэдэггүй юм. Набтаршаг шамбай бэетэй, сарюун шарайтай, хододоо хүхюун зугаатай ябадаг энэ хүн бүри hаяар амаралтада гараха болоошье hаа, өөрынгөө наhанhaa hураггүй залуугаар харагдадаг.

Тэрэ өөр тухайгаа хөөрэжэ шададаггүй. Теэд бии тэрээншьегүйгөөр Иван Шахматовай наhанайнь намтарые hайн мэдэхэ ха юмбиб. Дайгаа даралсаад, дархан солоёо дуудуулан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтhoo ахалагша сержант Иван Шахматов бусахадаа, Улаан-Үдын түмэр замай станцида ажаллахаар ороо hэн. Түрүүшээр вагонуудые холбогшоор ябаа. Тэрэ ямаршье ажалые голодоггүй, урдаал тудаhан юумэеэ үнэн зүрхэнhөө хэхые оролдодог хүн. Тиимэл тула, тэрэ жэл соо энэ мэргэжэлээ гүйсад шудалжа, поезд бүридхэгшөөр дэбжүүлэгдэhэн байна. Уданшьегүй Иван Шахматовта «Поезд бүридхэлгын 1-хи классай мастер» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдожо, Зүүн Сибириин түмэр замай начальник тэрээндэ баярые хүргэн, үнэтэ шан барюулаа hэн.

Тэрэ гэhээр хорёод жэл үнгэрөө. Мүнөө Иван Агапович өөрынгөө коллектив соо хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болонхой. Тэрэнэй ажалай дэбтэр соо гуша шахуу Хүндэлэлэй грамота, дипломуудаар шагнагдаhан тухай тэмдэглэлнүүд хэгдэнхэй.

Иван Агапович Шахматовай ажаллажа байхые харахада урматай. Тэрэ нэгэшье үлүү ябаса хэнгүй, хуу тааруу зохидоор поезд холбон бүридхэжэ байдаг. Состав бүхэниие холбоходоо 5 — 10 минута алман, Иван Агапович халаан соогоо 1—2 час тухай үнэтэ саг арьбална. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй түсэбые үшөө октябрьда дүүргээд, аяар хоёр hара соо 1971 оной түсэбөөр хүдэлөө hэн. Энэ жэлэй январь hарынгаашье түсэбые 140 процент дүүргээ.

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXIV съездые ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтахые оролдон, Улаан-Үдын станциин коллектив дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абанхай. Энэ абаhан уялгаяа саг болзоор сооньнэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө поезд бүридхэгшэдэй бригаданууд үүсхэhэн байна. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ Иван Шахматовай бригада ходо ябалсана.

Эндэ бригадирайнь үльгэр жэшээ харуулан ажаллаhанай үүргэ илангаяа ехэ юм. Тэрэ гансал өөрөө hайнаар ажаллахые оролдодог бэшэ, хажуудахи нүхэдтөө, илангаяа залуушуулда үнэн зүрхэнhөө туhалдаг. Һүүлэй хоёрхон жэл соо тэрэ дүрбэн хүбүүдые hургажа, өөрынгөө баян дүй дүршэлые хубаалдан, вагон холбогшод болгоhон байна. Мүнөө тэдэнь өөрынгөө багшаhаашье үлүүгээр хүдэлдэг, түсэбөө дүүргэдэг болонхой. Энээндэнь Иван Агапович юунhээшье үлүүгээр баярладаг юм.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

МОСКВА. Парижай Коммунын 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан выставкэ К. Маркс ба Ф. Энгельсын музей соо нээгдэнхэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тула городой № 25 hургуулиин юhэдэхи классай hурагшад выставкын экспонадуудтай танилсана.

ТАСС-ай фотохронико.

Ч. ЛОДОЙДАМБА

Тунгалаг тамир

РОМАНАЙ ХОЁРДОХИ НОМҺОО

(Үргэлжэлэл. Эхининь мартын 10-най номерто).

— Сагайнгаа болоходо гүрэн түрэ һандаржа, сагайнгаа болоходо дахяад амгалан түбшэн болохо гэдэг юм даа. Одоо нигээд олоной зоболон, саг түрын үймөөн арилха, тонилхол байха.— гэжэ Чулуун занги бүдүүн дуутаар хэлээд, хоолойгоо заһаадхиба.

— Манай монголшууд тэбшэжэ тэбшэжэ, тэсэжэ тэсэжэ, нэгэл хүдэлшоо һаа ехэ мүрэнэй үер шэнги, юунэйшье дайралдабал дэлбэ сохин гарадаг улас гэдэг юм шуу. Илангаяа шуһаа харабал, сухариха гээшые мартажархидаг гэнэ бэлэй.

Арадай журамта сэрэгэй һур жабхаланиие. унаһан моридые абажа ябаһан зэр зэбсэгые сугларһан зоной магтан хөөрэлдэхыень холоһоо шагнахада ехэ мүрэнэй үргэлжын хүүеэн шэнгеэр дуулдана.

Баян дэлгэр зунай үглөөгүүр наранай дэлхэйе һэргээн гиигүүлжэ, нэгэшье үүлэгүй сэнхир хүхэ тэнгэри, һаб һаяхан һалбараад, хүхэ дэльбээ дэлгээһэн хабарай урһые һануулан, амарлингы тайбан байна.

Нэгэ жэлэй урда тээ Гэ-Миндэ эзэлэгдэһэн Хүреэнһээ тэрьелэн гаража, эхэ ороноо, арад зоноо хүндэ хүшэр дарлалта зоболонһоо абарха гэһэн ехэ хүсэл эрмэлзэлдэ эзэлэгдэн, хойто зүг руу ошоһониинь Сүхбаатарта һанагдана. Тэрэ хэсүү сагые һанаха тутам бүтээһэн үйлэ хэрэгэйнь гайхамшаг ехэ байһаниинь улам тодоржо, эндэһээ мордоходонь, гасалан шаналжа байһан Хүреэн мүнөө энеэн баясажа байна.

Олоной шууяан үргэдэн, баярайнь һудаһанай гүрын оболзожо байһан Хүреэн хэдэн жэлдэ хүлеэлгэжэ түрэһэн түрүүшынгээ үхибүүнэй сэдьхэл баясуулһан абяае дуулаһан залуу эхые һануулна. Нэгэ жэлэй урда тээ харин дайсанай мүрдэлгэһөө харанхы һүни зайлан мултараад ябахадаа Сүхбаатар баярлан анеэжэ байһан Хүреэндэ эрьежэ ерэхэб гэжэ этигэжэ, тэрэ үдэр хэды шэнээн ехэ баярай болохо тухай бодожо ябаа һэн. Тиин тэрэ үдэрэйнгөө мүнөөдэр ерээд байбашье, Сүхбаатарай хүсэл эрмэлзэлынь дууһанагүй.

Һүүлэй хэдэн һара соо улас гүрэн дотор үлэмжэ хүсэтэй шуурган боложо, бүхы юумые бүрхөөн хушаһан хара үүлые үгы болгон намнажа, тэнгэри сэлмэбэ. Энээхэн богони хугасаа соо Сүхбаатарай ажабайдалда ехэ юумэ боложо үнгэрөө. Партизан сэрэгүүдые суглуулан, шэрүүн тэмсэлдэ бэлэдхэжэ байхадаа, үһэеэ хюһуулһан юм. Нилээд ургажа үрзыһэн үһыень хурса донгорогоор шар-шар хюһажа байһан үбгэжөөл хүн: «Гансашье сагаан үһэн байхагүй, ёһотой залуу хүнэй үһэн байна даа» гэжэ байгаа бэлэй. Теэд Хяагтые эзэлһэнэй үглөө үдэрынь үһэеэ хюһуулхадань: «Жанжанай толгойдо хэды сагаан үһэн байнал» гэһэн үгэ дуулдаба.

Хяагтада үүрлэһэн Гэ-минтэниис диилэжэ, тус хотые сүлөөлһэнэй һүүлээр телеграфай бишыхан шабар гэртэ Сүхбаатарай орожо: «Дэлхэйдэхиндэ иигэжэ тунхатлан зарлабабди: «Монгол орон тусгаар Улас болобо. Улас гүрэн бүхэнтэй холбоо найрамдал тогтоохые шэнэ Монгол хүсэнэ...» гэжэ баяр омогорхолдо абтаһандаа игсуугаар амилан зарлуулаад, гаража ерэхэдэнь, ухаа хонгор мориень бариад хүлеэжэ байһан партизан: «Жанжан аа, нюдэндэтнай юумэ орошоо гү? гэжэ асууба.

— Тиигээ... Баярай ошон харбажархёо,—гээд томо шүдөө ялалзуулан энеэһэнээ шууд мордон, баруун гүбээ өөдөө моринской хурдаар гараад, Тужын нарһан тээшэ удаан шэртэн зогсобо. Тэрээниие хамгаалагша партизанай хажуудаа ерэхэдэнь: «Шэнэ Монгол уласай үрхые бидэ татажа онгойлгобобди. Мүнөө улас гүрэнөө түбхинүүлхэ саг ерэбэ» гэжэ хэлэбэ.

Монгол орон хэдэн зуун жэлэй туршада бусадай богоол боложо, үндэһэ угсаань һүнэхэдөө хүрөөд байгаа бшуу. Жэгшүүритэ дороможололһоо улас ороноо сүлөөлхэ гэжэ бодоһон баатар зоригто олон хүн алтан амияа алдаһан түүхэтэй. Тэдэ баатар зоригтоной арюун хүсэл эрмэлзэл одоол бэелүүлэгдэбэ гэжэ һанахадаа Сүхбаатарай сэдьхэл баяр бахархалай галаар бусалан байба. Гэ-миинтэниие илалжа, Хяагтаһаа үлдэн намнаһанайнгаа һүүлээр, ташуур буугайнгаа амые үлеэн, хуйдань хэжэ байхадань, гол хүсэлынь бэелһэндэл һанагдажа байгаа бэлэй. Сүхбаатар Монгол ороной түлөө тэрээнэй дайсадтай тулалдаха гэжэ сабшажашье, буудажашье һураһан юм. Хии буудахагүйн, дэмы сабшахагүйн эрдэмдэ һураашань дэмы үнгэрөөгүй. Гэбэшье шэнэ улас гүрэниие байгуулхада сабшаха, буудахаһаа ондоо олон зүйлэй эрдэм хэрэгтэй хаям даа. Монгол гэртэ гэрэл оруулхагүйн тула һэеы үрхынь ооһорые барижа, даран байһан дайсанай гар таһа сабшагдаа. Одоо үрхыень нээжэ, гэрэл оруулһан тэрэ гэрэйнгээ доторхиие түбхинүүлхэ хэрэгтэй болобо. Теэд гэр соохи тиимэ гэхын аргагүй задагай зайдан юумэеэ эблүүлэн түбхинүүлхэ гэһэн монголшууд тусгаар улас гүрэн болоһоноо бүхы дэлхэйдэ шанга дуугаар зарлаба. Гэбэшье Зүблэлтэ Орос Уласһаа ондоо нэгэшье гүрэн тэрэ зарлалыень тооһон харюу үгөөгүй. Энэ хадаа шэнэ гэрээ хоёр гараараа түбхинүүлхэ ажалдань али бүхы һаад ушаруулха гэһэн удхатай. Имэһээ һэлмээ хуйдань хэнгүй, буугаа һомолжо, нэгэ гартаа бариад, нүгөө гараараа ажалаа хэхэ хэрэгтэй болобо.

Сүхбаатар энгэй нэгэл сэрэгэй хүн бэлэй. Теэд мүнөө болоходо шэнээр тогтоожо байгаа уласай бүхы сэрэгэй Жанжанай үүргэ, шэнэ Монгол гүрэн байгуулха ехэ хэрэгые ударидаха хэмгүй ехэ үүргэ тэрээндэ нэгэн доро даалгагдалай. Урдань бодожо байгаагүй юумэеэ бодожо олохо, шиидхэжэ байгаагүй юумэеэ шиидхэхэ, юумэ бүхэниие гүрэн түрын үмэнэһөө хараха ёһотой болобо.

Нэгэ орёо нарин зүйл гэбэл, Богдын тухай асуудал байлай. Богдо хадаа Гэ-Минтэй, Баронтой ниилэжэ, Монгол орондо хэлэшэгүй ехэ зоболон ушаруулаа. Богдоһоо боложо эдлэһэн зоболониие тоолохо болоо һаа барагдашагүй. Имэһээ Богдые усадхаха хэрэгтэй. Гэбэшье энэ урбагшые шууд усадхажа болохогүй байба. Үсэгэлдэр Хүйн-Бургалтайда Богдын элшэн Сүхбаатарые угтан ошожо уулзахадаа, ута хадаг бариһан байна. Энэ ерээшэ хүн хадаа яаха аргагүй диилдэн даратдаһандаа бахардаһан хүнэй элшэн мүн, илагшын урда билдагуушалан һаймһарһан ябадал мүн гэжэ Сүхбаатар бүтүү мэдэжэ байлай. Сагай байдалые, олоной сэдьхэлые хараада абажа, тэрэ элшэниие хүндэдхэн хүлеэбэ. Ушарынь хадаа Богдые хүнгэндэ үзэжэ болохогүй байба. Богдодо бэшэрэн һүгэдэхэ гүн этигэлэй байһан сагта тэрээнтэй сэхэ тулалдажа баһал болохогүй.

Богдын элшэнэй ерээд байхада, нютагай зон һүрэг олоороо мүргэжэ, нилээд ехэ үргэл барнса үгэбэ. Арадай журамта сэрэгые Богдын түлөөлэгшэ угтажа, Сүхбаатар жанжанда ута шара хадаг баряа гэнэл гэжэ угаа түргэн тараһан һүрэг суу арадай засагые дэмжэһэн хүсые эли бодо зузаадхажа байба.

Богдоһоо ерэһэн бэшэгые сэрэгшэдтээ уншуулжа үгэхэдэнь, тэдэнэр нюдөө анин зальбаран соносоод, дүүрэхэдэнь: «Богдо Жавзандамбын мэлмы бата оршохо болтогой!» гэжэ олон хүн хашхарба.

Богдо гээшэ үлэмжэ ехэ хүсэтэй дайсан юм. Гэ-Миниие, Барониие усадхаһан шэнги зэр зэбсэгэй хүсөөр энээниие усадхажа болохогүй. Гэ-Миншье, Бароншье Монголой бэедэ шаалдаһан хубалзануул болоно. Тиимэһээ тэдэнэрые шэмхэн абаад, низа дэбһэхэдэ хамаагүй. Харин Богдо, мүн шарын шажан хадаа булаглаһан хатьха шэнги. Энээниие шууд абажа хаяха гэхэдэ, һэдэржэ хабдаха аюултай һэн туладань анхаралтайгаар шахажа, узуурайнь шархые сэбэрлэхэ хэрэгтэй.

Энэ бүхы бодолынь Сүхбаатарай сэдьхэлые эзэлэн; «Яалтайб? яагаа һаа дээрэб?»—гэһэн захагүй олон асуудал урдань табина.

Бат Жаргал хоёр сэрэгшэд субааһаа нюдөө һалгаангүй шэртэжэ: «Тэрээниие харыш!», «Энээниие харыш!» гэлдэн бэе бэеэ угзарна.

— Энэ хонгор морин лаб лэ хурдан морин даа.

— Яахадаа?—гэжэ Жаргал ехэшье һонирхонгүй асууба.

— Тэрэ ташаань, борьбонь гэжээ!..

Морёор һонирхохо дура хүсэл Жаргалда байгаагүй. Яахадааб гэхэдэ, сэрэгшэдэй үргэлһэн буу, зүүһэн һэлмэ, үмдэһэн шобогор малгай мэтын юумэнүүдынь тэрээндэ ямаршье моринһоо үлүү һонин байлай. Мүн наһан соогоо мори унажа үзөөгүй шахуу Жаргал юуень хаража һонирхохо, гайхаха бэлэй.

Монгол сэрэгшэдэй жагсаал үнгэржэ, ород сэрэгшэдэй жагсаал эхилбэ. Гэ-Минэй, Бароной алуурщадта доромжологдон гасалжа, үндэһэ угсаагаа алдахадаа хүрэжэ байһан Монгол ороной үхэхэ амидырхаа үзэхэ шэрүүн тэмсэлдэ бодоходонь, Зүблэлтэ орон, тэрээнэй Улаан арми аха дүүгэй туһаламжа үзүүлбэ. Энэ туһаламжын байгаагүй һаа, булюу хүсэтэй, зэбсэгтэй галзуурһан дээрмэшэдтэй тэмсэхэнь тон хүшэр хэрэг байба. Энэ ушарһаа Монголой арадай түр засагай газарай хүсэһэнэй ёһоор зүблэлтын Улаан арми Хүреэниие эзэлхэдэ монгол сэрэгтэй хамта оролсобо.

Ород сэрэгшэдые түрүүлжэ ябаһан дүрбэн томо хүрин моритой хүнүүдэй үлеэжэ ябаһан шара бүреэнүүд үглөөнэй наранда ялалзажа, тэрээнһээнь сасарһан хурса гэрэл жэрбэлзэн наадана. Ород сэрэгшэдые харамсаараа Батын нюурта сугларaад байһан һонирхол задаран һарнижа, айһан, зэбэрһэн тэмдэг харагдан, хүнүүдые дүүжэлжэ, буудажа аладаг сагаан сэрэгэйхид һанаандань орон: «Сагаантанай сэрэг лэ! Юухэ юугүй дүүжэлэн аладаг шуу!»—гэжэ шэбэнэн мэдээрхүүгээр хэлээд, Жаргалые угзаран: «Түргэн тэрьедэе!»—гээд татаба.

Гэбэшье олон янзын жэгтэйнүүд, годи бэди бүреэнүүдые үлеэжэ, томо гэгшын түмэр хэнгэрэг сохижо, зүйл бүриин аялга гарган ябааша хүнүүдые хараһан Жаргал Батын үгые шагнаха забгүй байба.

— Һүүе, зайлаял!— гээд, Батын дахин угзархада Жаргал эрьежэ: «Нүхэр аа! Тэрэ хоёр томо бүреэе харыш! Хүнэй бэеые эгээл могойдол орёожорхинхойл!» гэбэ.

— Юун бүреэ гээбшни!..,— гэһэнээ Бата дуугаа таһалжа, нюдэниинь үндэр хүрин моритой хүндэ тудан юлыжэ, аманиинь ангайн байтараа «Аляа-Петр[4]) гуай! гэжэ огсом шагаар хашхарба.

Хүрин моритой Петрой олоной дундуур хараашалжа ябатараа, Батые оложо обёорхынь тэндэ, Бат дахин: «Аляа-Петр гуай!» гэжэ хашхарба.

Петр моринойнгоо амые хажуу тээшэнь залан гаража, Бат тээшэ амаа ангайн, энеэбхилэн ерэбэ. Өөр руунь сэхэ ерэжэ ябааша ородһоо Жаргал зэбүүсэн гэдэргээ сухариба. Бароной аймшагтай сэрэгтэ дайрагдажа хашарһан хүнүүдшье гудамжа гарган ирагдаба. Ганса Бат лэ олонһоо тапаран үлэбэ.

Петр моринһоо һүрэн буужа, Батын гарһаа бариад: «Ши Бат бшууш, Би танижа байнаб»,—гээд тэбэрин таалаба.

— Тиимэ, би Батаб!

Ажабайдалай хүндэ ашаанда нуга даруулһан Бат багаһаа танихa хүнтээ дайралдаһандаа эсэгэ, эхэтээ уулзаһандал баярлажа, нюур шарайдань энеэхэ уйлаха хоёр хамтарба.

— Эжышни хаана байнаб?—гээд, Петр Долгорые олохо гэжэ олоной дундуур нюдөө гүйлгэн хараашалба.

Петр Бат хоёрой уулзалгые хараһан хүнүүд һонирхон, тэдээндэ ойртобо.

— Ай, зайлуул, хүбүүниинь байшаба ха,—гэжэ олоной дундаһаа нэгэ абгайн һөөлдэнгир аад, өөгшөөнги дуугаар хэлэхэдэ: «Адли бэшэл даа. Монгол хүбүүн байна хаям,—гэжэ дэргэдэнь байһан гүжэгэр хара хүн маргаба.

— Эжышни хаана байнаб гэнэ бшуу. Яаһан монголшонуу ородбэ, — гэжэ үнөөхи абгай хэлэбэ.

— Эжые мэдэнэгүйб. Абаяа бэдэржэ, Хүреэндэ гансааран ерээ һэм.

— Хүбүүниинь гэжэ хэлээл хамнайб. Метис үхибүүд алил олон хаям, хөөрхы,— гээд абгай тэдээндэ бүрил ойртожо ошобо.

Петр Батые ажаглан хараһанаа нюдэндэнь гүнзэгы бодолой, бишыхан гунигай тэмдэг тодорон, шинелэйнгээ хармааһаа хатанхай хүсөөг хилээмэ гаргажа үгэбэ.

— Энээниие эди!

— Гэмгүй, Петр гуай.

— Гэмгүй бэшэ, нюдыешни харахада, юумэ эдихэ дуратайб гэжэ байна,— гээд зорюута шангаар энеэбэ.

Батын үлэсхэлэн гэдэһые Петр шуршаганаха абяагаарнь мэдэбэ. Тиигээд үглөөгүүр эдеэд үлэхэдэнь хармаандаа, хэһэн жаахан хүсөөг хилээмэ үгэбэ.

Бат хүсөөгһөө нэгэ хазажа жажалангаа эрьен хаража, энээн хоорондо зайлан холодоһон Жаргалаа дуудажа, үлэһэн хилээмэнһээ үгэбэ. Ород сэрэгшын хүбүүндэ юумэ үгэхые али хэдыдэ хараһан үхибүүдэй ойртон ерэхэдэ. Петр эбэрһээ томо сагаан саахар гаргаад, һэлмээ һугалба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

---

4) Аляа-Петр — ород хүн. Хубисхалай хэрэгтэ хабаадаһанай түлөө түрмэдэ байһанаа 1907 ондо тэрьгээд, Түнхэнэй ород купецэй зарса боложо, Монголдо олон жэл байһанаа бусаһан аад, 1921 ондо Улаан Армиин комиссар болонхой ерэһэн хүн.

СПОРТЫН ҺОНИН

РОСТОВ-на-ДОНУ. Эндэ хани барисаанай шанда хүртэхын түлөө штанг үргэлгөөр үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын мүрысөөндэ 13 ороной спортсменүүд хабаадалсаба. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрһөө спортсменүүдэй дунда шанга тулалдаан боложо, чемпионуудаа тодоруулаа. Жэшээнь, Львовой спортсмен Адам Гнатов (эгээл хүнгэн шэгнүүртэй) 114,5 килограммай штанг үргэжэ, дэлхэйн рекорд шэнэлбэ. Нүгөөдэ спортсмен Геннадий Четин (хүнгэн шэгнүүртэй)—362,5, Тбилисиһээ ошоһон студент Дито Шанидзе 395 килограмм дүн хамтадань үргэжэ, дэлхэйн, оронойнгоо рекорднуудые шэнэлээ. Дунда зэргын шэгнүүртэн cooһoo Ригын спортсмен Иванченко—502,2, Ворошиловградай түлөөлэгшэ Яблоновский (хүндэ шэгнүүртэй) штанг үргэхэдөө; дүн хамтадань 555 килограммда хүргэжэ, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтооһон байна.

☆ **ДҮРЭ БУЛЯАЛДАЛГААР** нүхэр ёһоной мүрысөө үнгэргэхөөр США ошоһон манай ороной суглуулагдамал команда түрүүшынгээ уулзалгые 8:1 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байха юм.

☆ **ШАТАР.** Таллин хотодо үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын мүрысөөндэ Совет ороной гроссмейстернүүд П. Керес, М. Таль гэгшэд түрүүшын хоёр һуури хубаалдаба. Удаадахи һууринуудые Д. Бронштейн, Л. Штейн, А. Зайцев гэгшэд эзэлбэ. Бусад шатаршад Я. Смейцкал (ЧССР), Г. Барца (Венгри), С. Фурман, И. Иней (хоюулаа СССР), А. Сейди (США), А. Вооремаа (СССР), Х. Вестеринен (Финлянди), Г. Даскалов (Болгари), Р. Вейд (Англи), А. Бисгайер (США), Мягмасурэн (Монгол) гэгшэд саашанхи һууринуудые эзэлһэн байна.

☆ **БҮМБЭГЭТЭЙ ХОККЕЙ.** Стокгольм хотодо үнгэргэгдэһэн дэлхэйн түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ СССР-эй суглуулагдамал команда түгэсхэлэйнгөө наадандa дахинаа шалгаржа, чемпионой нэрэ зэргэдэ долоодохёо хүртэбэ. Манай спортсменүүд Швецийн суглуулагдамал командые 2:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээ юм.

☆ **ФУТБОЛ.** СССР-эй кубогто хүртэхын түлөө эхилһэн наадандa Москвагай «Торпедо» команда Казань хотын «Рубин» командые 1:0 тоотойгоор шүүбэ. Удаадахи наадаиинь эдэнэрэй хоорондо мартын 20-до үнгэргэгдэхэ болонхой.

☆ **ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ.** Софи хотодо үбэлэй спортын зүйлнүүдээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай ороной спортсменүүд 23 медальда хүртэбэ. Тэдэнэйнь дунда найман алтан медаль спортсменүүдтэ барюулагдаһан байна. Тэдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Ленинградай Надежда Чижова ядро түлхихэдөө, тэрэнээ 19,70 сантиметрэй зурлаа дээрэ буулгаба. Евгений Аржанов (Киев) 800 метрэй зайда урилдахадаа, нэгэ минута 48,7 секунда соо тэрэнээ гаталһан байна. Виктор Санеев (Сухуми) утые (гурбалжан) харайхадаа 16,83 сантиметртэ һүрөө. Вера Попкова (Львов) 400 метрэй зайе 53,7 секунда соо гаталаа юм. Тиихэдэ эхэнэрнүүд 4х200, 4х400, эрэшүүл 4х800 гэһэн эстафетэ дамжуулхадаа, мүн лэ алтан медальда хүртэһэн байна.

(ТАСС).

Улаан-Үдэ городой худалдаа наймаанай организацинуудта уран һайханай бүлгэмүүдэй концертнүүд үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ олон залуушуул хабаадаа. «Главунивермагай» коллективэй уран һайханай бүлгэм һайн сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын универмагай уран һайханай бүлгэмдэ хабаададаг залуушуул ородой хатар гүйсэдхэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШЭНЭ ФИЛЬМ

„ДАЛАЙН АБАРИ ЗАН"

Нийслэл хотымнай үргэн экрантай «Дружба» кинотеатр соо март һарын 15-һаа Леонид Соболевой зохёолоор табигдаһан «Далайн абари зан» гэһэн үнгэтэ фильм харуулагдажа эхилбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнууд Андрей Кротких, Одесскэ дайшалхы портын полковник Осипов, сарюун сэбэр моряк Сурнин, Помпей Карасев гэгшэдые экран дээрэ һонирхон харахат. Эдэмнай олон янзын абари зантай далайн «шононууд» ба «гүлгэхэнүүд», энеэдэшэ, наадаша, сухалтай, мэхэпэшье хүнүүд. Тиибэшье һаа, тэдэнэр Эхэ орондоо дуратай, дайсадые дараха гэһэн нэгэ зорилготой. Энэнь морягуудые таһаршагүйгөөр нэгэдхэнэ бшуу.

Уран зохёолшо Л. Соболевой магтан харуулһан далайн хүнэй абари зан Кабардино-Балкариин АССР-эй арадай артист, кинорежиссер В. Журавлевой анхарал үнинэй татаһан байгаа. Үшөө дайнай жэлнүүдтэ мүндэлһэн һанамжаяа В. Журавлев һая бэелүүлжэ, кино харагшадые ехэтэ баясуулба.

«Далайн абари зан» гэһэн фильмдэ залуу актёр Борис Токарев, РСФСР-эй габьяата артистнар Петр Глебов, Владимир Дружников, СССР-эй арадай артист Николай Крючков болон бусад хабаадалсана.

Манай корр.

ХИЛЫН Саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Болгариин компартиин программын прое[кт]

СОФИ. (ТАСС). 1971 оной мартын 12-то болоһон Болгариин компартиин ЦК-гай пленумэй һайшааһан Болгариин Коммунис партиин программын проектые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсүүлхын тулада Болгариин газетэнүүд толилбо. Бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр программын проект Болгариин Компартиин Х съездын баталамжада табигдаха юм.

КПСС-эй теоретическэ һургаал баялигые, баян дүй дүршэлые, бусадшье социалис оронуудай партинуудай дүй дүршэлые өөрынгөө орондо тааруулан хэрэглэхэ зуураа, хүгжэнги социалис общество байгуулха программа Болгариин Коммунис парти зохёон баталхань гээд тэрэ документ дотор хэлэгдэнэ. Болгариин Коммунис парти, мүн тэрэшэлэн дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй дүй дүршэлые шэнэ программа зохёоходоо хараадаа абалсаха юм.

Социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түргэнөөр, тогтууритайгаар хүгжөөлгэдэ, экономикые хүсэтэй түргэнөөр дэбжээлгэдэ, арад зоной ажаһуудал һайжаруулгада гол анхарал хандуулагдаха. Арад зон тухай анхарал оролдолго партиин ажалай гол зорилгонь, тэрэнэй политикын гол удхань болоно гээд программын проект дотор хэлэгдэнэ. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые үргэнөөр хүгжөөлгэ, үйлэдбэриин харилсаануудые улам һайжаруулга, ниитын бүхы талын хүгжэлтын түлөө тэмсэл болбол «Хүнэй аша туһын, хүнэй ажапа һайн байдалай түлөө хамаг бүхы юумэ хэхэ!» гэһэн зорилго бэелүүлхын тулада ябуулагдаха ёһотой гээд программын проект дотор хэлэгдэнэ.

Демократиие саг үргэлжэ һайжаруулан хүгжөөхэ, гүрэнэй, ажахын болон соёлой байгуулалтада ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, гүрэнэй эмхи зургаануудай ажал һайжаруулха, гүрэнэй зургаануудай ажалай хойноһоо арад зоной хиналта шангадхаха гээшэ социалис гүрэнэй хүгжэлтын гол шэглэлынь болохо ёһотой гэжэ проект соо хэлэгдэнэ.

Болгариин общественн ниитын харилсаанай социалис шэнжэнь, партиин марксистско-ленинскэ удха шанарынь Болгариин компартиин уласхоорондын харилсаа... тикые хойшодоошье ... юм. Тэрэнь интернаци... үнэхөөрөөл демократическ... рамдалда дуратай полити... юм.

КПСС-тэй аха дүүгэйн... барисаае, нэгэн адли үзэл... раа бодолые Болгариин ... парти хойшодоошье али ... хүгжөөхэ, бүри гүнзэгы ... Болгариин Арадай Респ... ветскэ Союз хоёрой хоор... рисаае бүхы талаарнь б... хараа шэглэл Болгариин ... бэелүүлхэ гээд проект дот... лэгдэнэ.

Дэлхэйн коммунис сист... һаршагүй хубинь болог... орондо коммунизм байгуу... Болгариин Коммунис парти... рилгонь болоно гээд ... проект дотор хэлэгдэнэ.

КНДР-тэ эсэргүү хорото ябуулга хэгдэбэ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Америкын сэрэгэйхид КНДР-тэ эсэргүү хорото шэнэ ябуулга үйлдэбэ. Демилитаризованно зонодо байдаг Корейн Арадай армиин постнуудые шэглүүлэн, томо буугаар, миномёдоор, автоматическа буу зэбсэгээр хэдэ мянган дахин мартын 8-да буудаба.

Кубын республикын нииснэл—Гавана город урдань А... баяшуулай, мүн эндэхи буржуазин «сэнгэжэ» байдаг гулам... юм. Мүнөө эндэхи зон городоо болбосон түхэлтэй болгожо ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гавана городой нэгэ район харуулагда...

ТАСС-ай ф...

Индиин парламентын һунгалта

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин парламентын арадай палатада һунгаһан һунгуулиин 518 округто болоһон һунгалтын дүнгүүд тунхаглагдаба. Индиин национальна конгресс гэжэ парти 350 һуури, параллельнэ компарти—25, Коммунис парти—23, «Дравида Муннетра Кажагам» гэжэ парти — 22, «Джан Сангх»—22, «Конгрессэй эмхи»—16, «Теленгана Прадж Самити»—10, «Сватантра»—8, мусульманска лиги—4, нэгэдэмэл социалис парти — 3, революционно-социалис парти—3, арадай-социалис парти—2, бусад партинууд болон ямаршье партида хабаададаггүйшүүл—26 һууритай болобо.

Джамма ба Кашмир, Химачал Прадеш ба Махараштра гэжэ штадуудай һунгуулиин гурбан округтохи һунгалта зун болотор хойшолуулагдаба. Тамилнаду штадай һунгуулиин нэгэ округто һунгалтын дүнгүүд дахин тоологдохо болобо.

Сантьягода митинг болобо

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин социалис партиин ЦК-гай хоёр үдэр соо болоһон пленум хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Пленумэй һүүлээр болоһон олон зоной митинг дээрэ республикын президент Сальвадор Альенде үгэ хэлэбэ. Арадай нэгэдэлэй блок гэдэгэй правительствын засагаа гартаа абаһанай уласхоорондын удха шанарые Сальвадор Альенде тэмдэглээд, арад зон болбол манай ороной түүхэ соо түрүүшынхээ һунгалтада диилэжэ, өөрынгөө правительствын гарта засагые дамжуулан үгэһэн байна гээд хэлэбэ.

Бусад оронуудай дотоодын хэрэгтэ Чили хамааралсахагүй, бүхы гүрэнүүдтэй зохид һайн харилсаа тогтоохоёо оролдохо гээд Сальвадор Альенде мэдүүлбэ.

Ороной дотоодын байдал ... лэхэ зуураа, правительствы... лэгшэдые хардажа, нэрыень ... ха гэһэн хархисуудай хорото ... хай ябуулгые президент ... элирүүлбэ.

Митингын боложо байһа... стадион дээрэ түймэр гараһ... гаа. Тэрэнэй шалтагааниинь ... дээрээ мэдэгдэнэгүй. Түймэр ... унтаргааха үедэ митингдэ ... ша нэгэ хүн гэмтэһэн байна. ... дент Альенде тэндэ суглар... нииие һанаагаа ехээр зобонгү... хин байгты гэжэ уряалба.

Тэрэ түймэрые хархис эт... дэй зорёон хэһэн хорото ... гээд Чилиин социалис парт... неральна секретарь Карлос ... мирано нэрлэбэ.

Баруун Берлиндэ болоһон һунгалтын дүнгүүд

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Баруун Берлинэй парламентда, депутадуудай районно суглаануудта һая һунгалта болоходо, энээнэй урда тээхи һунгалтада орбол үсөөн дуу социал-демократуудта үгтэһэн. Гэбэшье, парламентда диилэнхи олон һуури тэдэнэр эзэлһээр зандаа. Даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, дуунуудай 50,4 процентые—Германиин социал-демократиин парти, 38,2 процентые —ХДС, 8,5 процентые—СВДП, 2,3 процентыень—Баруун Берлинэй социалис нэгэдэмэл парти, гэхэ мэтэшэлэн абаһан байна. СДПГ, ХДС, СВДП гэжэ партинууд парламентда түлөөлэгшэдөө барижа байха болобо.

Һунгуулиин хуулиин ёһоор, һунгагшадай дуунуудай 5 процентһээ доошо бэшые абаһан парти лэ городской суглаанда депутадуудаа түлөөлхэ эрхэтэй.

Ольстерто баруунай үзэл баримталагшад харата ябуулга үүдх[эбэ]

ЛОНДОН. (ТАСС). Протестантска хэтэрмэ хархис этэгээдүүд Белфастда мартын 14-дэ харата муухай зорилгоор олониитын жагсаал эмхидхээ. Жагсаалда хабаадагшад хэсэ барабан наярган, Англиин тугуудые намилзуулан городой үйлсэнүүдээр ябажа гараа. Тэдэниие Англиин солдадууд найдамтайгаар хамгаалдаг байгаа. «Гурим сахихын» тулада демонстрациин үедэ городой үйлсэнүүдтэ Англиин хэдэн зуун солдат, Ольстерой полициинхид, хэдэн арбаад бронетранспортер нэмэжэ гаргагдаа.

Ольстерой түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдые айлгаха, католическа кварталнуудай хүн зониие полициинхидээр хэһээлгэхын тулада эмхи гуримгүй ябадал үүдхэхэ зорилгоор иимэ үйлэ хэрэгүүд эмхидхэгдэһэн байна бшуу.

Мүнөөнэй шахардуу шанга оршон байдалда харата зорилгоор жагсаал элитээр эмхидхэхэ арга баруунай хэтэрмэ хархис этэгээдүүдтэ олгохо зуураа, нютагай засагаархи... кратическа, экономическа ... циальна шэнэдхэлгэнүүдые ... эрилтэ хэдэг нютагай католи... жанай хүн зоной ямаршье ... гануудые дараха бүхы ... дые абадаг байна.

Баруунай үзэл хэтэржэ ехээр... талдагаараа мэдээжэ болоһон О... рой дотоодын хэрэгүүдэй ... Тейлор ороной католис шажа... тэдэг хүн зондо эсэргүүгээр ... лиин армиин бүри эзэрхэг ... бэелүүлхэ» шухала байһан ... мартын 14-дэ сэхээр хэлэһэн ... юм. «Мүнөө үедэ солдадууд ... зөөлэхэн ябуулгануудые ... би багсааналб» гээд Тейлор ха...

Лондоной «Дейли Миррор» г... мэдээсэһэнэй ёһоор Хойто ... диин сэрэгүүд НАТО-до зори... һан, һүниин сагта харадаг ... нюуса приборнуудые абажа ... хай. Газетын бэшэһэнэй ёһо... приборнууд 2 миль хүрэтэр ... ябаһан хүнүүдые хараха арга ... но.

АШАТАЙ ХЭРЭГ

Мүнөө республикымнай бүхы ажахынуудта түмэрэй хаядаһа суглуулха даабари үгтэжэ байдаг. Олохон ажахынуудай хүдэлмэришэд энэ даабаряа дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд хэрэглэлһээ гараһан оньһон түхеэрэлгэнүүдые, хуушарһан станогуудые саг соонь тушаажа байдаг. Тиимэһээ тус заводой хашаа соо жэбэ жонходо эдигдэжэ хэбтэһэн хухархайшье түмэр харахагүйт. Байгша оной январь һара соо тус заводой коллектив аяар 325 тонно түмэрэй хаядаһа суглуулжа тушаагаа.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив түмэрэй хаядаһа суглуулха хэрэгтэ анхарал ехэтэйгээр хандадаг. Байгша оной эхинһээ 98 тонно түмэрэй хаядаһа суглуулаад байна. Бэшэшье олон предприятинуудай коллективүүд энэ зүйл суглуулха даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Д. КОЛМАКОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Партийна комитедэй хүдэлмэри улам һайжаруулха» гэһэн түрүү бэшэг. РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл. Хүдөө ажахын шэнжэлэл. «Һүүлшын түхеэрэлгэнүүд» гэһэн интервью.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партиин түсэб—арадай түсэ[б]» гэһэн гаршаг доро материал... КПСС-эй райкомуудай ... мүүдһээ мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: ... кальскаягай корреспонденци... лын саанаһаа абтаһан ТАСС... мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «А... рай эзэд» гэһэн фоторепор... Спортын һонин.

Сэнхир экран

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА. 14 часһаа 18 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 14 часһаа орон доторхи һонин. 14.05 минутаһаа «Хойто зүгэй гол горход тухай үльгэр туужа» гэһэн хүгжэмтэ телевизионно фильм. 14.35 минутаһаа «Үдэрэй гурба удаа баяр» гэһэн документальна телевизионно фильм. 15.45 минутаһаа «Поиск» гэһэн телеальманах. 16.20 минутаһаа киногой аяншалгада дуратайшуулай клуб. 17.15 минутаһаа «Опереттын үдэшэ» гэһэн дамжуулга. **УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:** 18 часһаа «Сквозь ледяную мглу» гэһэн ур[ан] һайханай фильм. 19.20 мину[таһаа] 21.30 минута хүр[этэр] Москваһаа дамжуулга. ... минутаһаа уран һайханай ... жэмтэ фильм. **НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА.** 18 час... 19.20 минута хүрэтэр Моск[ва]һаа дамжуулга. **УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:** 19.20 минута... телепанорама. 19.40 мину[таһаа] «Факел» гэһэн залуу... лай дуунай конкурс. ... минутаһаа «КПСС... XXIV съездын Дирек[тиве]нүүдэн проект зүбш[эн] хэлсэнэбди» гэһэн дамжуул[га]. 21.30 минутаһаа «Завтрак предводителя» гэһэн уран һ[ай]ханай фильм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[ЕВ]

Гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-04386. Заказ № 908.